O‘ZBEKISTON MILLIY STANDARTI

Qoramol go‘shti - Tana va bo‘laklar

(ECE/CTCS/WP.7/2023/24, IDT)

Rasmiy nashr

O‘zbekiston standartlar instituti

Toshkent

STANDARTLAR INSTITUTI #TQ1MMWQEEZ - 25.09.2026 O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGI VAZIRLIGI

So‘zboshi

1 O‘zbekiston standartlar instituti tomonidan ISHLAB CHIQILDI.

2 O‘zbekiston standartlar institutining 2026-yil 14-sentabrdagi 32/XSt-26-sonli buyrug‘i bilan TASDIQLANDI va AMALGA KIRITILDI.

3 Ushbu standart Yevropa iqtisodiy komissiyasi (YeIK) ning ECE/CTCS/WP.7/2023/24 “Revised Standard for Bovine Meat – Carcases and Cuts” hujjatiga aynan mos (IDT) hisoblanadi.

4 DASTLABKI AMALGA KIRITILISHI

Ushbu milliy standartni va unga bo‘lgan o‘zgartishlarni O‘zbekiston hududida amalga kiritish, qayta ko‘rib chiqish yoki bekor qilish haqidagi axborot Standartlashtirish bo‘yicha milliy organning rasmiy veb-saytlari va standartlarning yillik axborot ko‘rsatkichlarda chop etiladi.

Ushbu standartni talqin qilish yoki qo‘llashda tushunmovchiliklar yuzaga kelganda standartning asli yozilgan tillarining biridan foydalanish tavsiya etiladi.

Ushbu standartni O‘zbekiston hududida rasmiy tarqatish mutlaq huquqi O‘zbekiston standartlar institutiga tegishli

STANDARTLAR INSTITUTI #TQ1MMWQEEZ - 25.09.2026 O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGI VAZIRLIGI

Mundarija

Muqaddima IV
1 Kirish 1
2 Minimal talablar 3
3 Xaridor tomonidan belgilanadigan talablar 4
4 Yevropa iqtisodiy komissiyasining Qoramol go‘shti xaridor talablari kodi 9
5 Tanalar va bo‘laklar tavsifi 10
Bibliografiya 41

STANDARTLAR INSTITUTI #TQ1MMWQEEZ - 25.09.2026 O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGI VAZIRLIGI

Muqaddima

Yevropa iqtisodiy komissiyasi (YeIK) — Birlashgan Millatlar Tashkilotining Yevropa mintaqasidagi iqtisodiy hamkorlikni rivojlantirishga xizmat qiluvchi mintaqaviy komissiyasidir. YeIK tomonidan ishlab chiqilgan qishloq xo‘jaligi sifat standartlari xalqaro savdoni osonlashtirishga, mahsulot sifati va tavsiflarini bir xillashtirishga qaratilgan.

Ushbu standart YeIKning Go‘shtni standartlashtirish bo‘yicha ixtisoslashtirilgan bo‘limi (GE.11) tomonidan tayyorlangan va Qishloq xo‘jaligi sifat standartlari bo‘yicha ishchi guruh tomonidan qabul qilingan Qoramol go‘shti — tanalar va bo‘laklar bo‘yicha standartning qayta ko‘rib chiqilgan tahririga asoslanadi.

Ushbu standart xom (qayta ishlanmagan) Qoramol go‘shti tanalari va bo‘laklari uchun xalqaro savdoda xaridor va sotuvchi o‘rtasida qo‘llaniladigan yagona tavsif tilini hamda kodlash tizimini belgilaydi.

Standartning ushbu tahririda go‘sht sifati standartlari bo‘yicha matn qayta ko‘rib chiqildi, ikkita yangi bo‘lak qo‘shildi hamda Uyg‘unlashtirilgan tizim (HS) kodlari kiritildi.

Ushbu standartga oid har qanday fikr-mulohaza yoki savollar foydalanuvchining milliy standartlashtirish organiga yo‘naltirilishi lozim.

STANDARTLAR INSTITUTI #TQ1MMWQEEZ - 25.09.2026 O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGI VAZIRLIGI

O‘ZBEKISTON MILLIY STANDARTI

Qoramol go‘shti - Tana va bo‘laklar

Мясо говядины – туши и отрубы

Bovine meat - Carcases and cuts

Amalga kiritish sanasi: 14.11.2026-yil

1 Kirish

1.1 Yevropa iqtisodiy komissiyasining go‘sht mahsulotlari standartlari

Birlashgan Millatlar Tashkiloti Yevropa Iqtisodiy Komissiyasining (BMT YEIK) go‘sht mahsulotlari bo‘yicha standartlaridan maqsad – xaridor va sotuvchi o‘rtasida qo‘llaniladigan xalqaro atamalarni tavsiya etish orqali savdoga ko‘maklashishdir. Talab odatda xalqaro miqyosda sotiladigan go‘sht mahsulotlarini tavsiflaydi va aloqa hamda elektron savdo uchun kodlash tizimini belgilaydi. Matnlar muntazam yangilanib turilishi sababli, qo‘shimcha mahsulotlar zarur yoki mavjud mahsulotlar noto‘g‘ri yoxud endi savdo qilinmayapti deb hisoblovchi go‘sht sanoati vakillari YeIK kotibiyatiga murojaat qilishlari tavsiya etiladi.

Ushbu nashr matni BMT YEIKning Go‘shtni standartlashtirish bo‘yicha ixtisoslashtirilgan bo‘limi homiyligida ishlab chiqilgan. U BMT YeIK ishlab chiqqan yoki ishlab chiqishni rejalashtirayotgan standartlar turkumining bir qismidir.

Quyidagi jadvalda YeIK standartlari mavjud bo‘lgan hayvon turlari va ularning YeIK go‘sht kodida (4-bandga qarang) qo‘llaniladigan kodlari keltirilgan.

Batafsil ma’lumot uchun YeIKning maxsus veb-sahifasiga tashrif buyuring: https://unece.org/trade/wp7/Meat-Standards.

Tur	Tur kodi (1-ma’lumot maydoni)
Qoramol (Qoramol go‘shti)	10
Qoramol (buzoq go‘shti)	11
Kiyik go‘shti	20
Cho‘chqa (cho‘chqa go‘shti)	30
Qo‘y (qo‘y go‘shti)	40
Echki (echki go‘shti)	50
Lama	60
Alpaka	61
Tovuq	70
Kurka	71
O‘rdak	72
G‘oz	73
Quyon	74
Ot (ot go‘shti)	80
Yeyiladigan go‘sht qo‘shimcha mahsulotlari	90
Chakana go‘sht bo‘laklari	91

1.2 Qo‘llanish doirasi

Ushbu standart inson iste’moli uchun yaroqli deb sotiladigan xom (ishlov berilmagan) qoramol (mol) go‘shti tana qismlari va bo‘laklari uchun xalqaro atamalarni tavsiya etadi. U xaridorlarga xalqaro savdoda sotish uchun mo‘ljallangan go‘sht va go‘sht mahsulotlari bo‘yicha yaxshi tijorat amaliyotiga mos keladigan go‘shtni qayta ishlash, qadoqlash va muvofiqlikni baholash bo‘yicha atamalar variantlarni taqdim etadi.

STANDARTLAR INSTITUTI #TQ1MMWQEE2 - 23.09.2026 O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO‘JALIGI VAZIRLIGI

Qoramol go‘shti tana go‘shti va bo‘laklarini realizatsiya qilish uchun oziq-ovqat mahsulotlarini standartlashtirish va veterinariya nazoratining tegishli qonunchilik talablariga rioya qilinishi shart. Ushbu standart boshqa manbalarda yoritilgan jihatlarni tartibga solishni ko‘zda tutmaydi. Ushbu standartda bunday qoidalar milliy yoki xalqaro qonunchilikka, yoxud import qiluvchi mamlakat talablariga havola qilingan.

Mazkur mahsulotлар yetkazib berilgandan so‘ng sifatni saqlash hamda hukumatlarga oziq-ovqat gigiyenasi, tamg‘alashning ayrim jihatlari va ushbu standart doirasidan tashqaridagi boshqa masalalar bo‘yicha ko‘rsatmalar berishni maqsad qilgan boshqa xalqaro shartnomalar, standartlar va amaliyot kodekslariga havolalar keltirilgan[1]

[1] https://www.fao.org/fao-who-codexalimentarius.

1.3 Qo‘llash

Pudratchilar shartnoma va texnik shartlarning barcha talablariga javob beradigan mahsulotlarni yetkazib berishga mas’uldirlar hamda muvofiqlikni ta’minlash uchun mo‘ljallangan sifat nazorati tizimini yo‘lga qo‘yishlari kerak.

Mahsulotlarning ushbu batafsil talablarga muvofiqligiga ishonch hosil qilish uchun xaridorlar mahsulotning xaridorning belgilangan ko‘rsatkichlarga muvofiqligini ta’minlash uchun mustaqil, xolis uchinchi tomon xizmatlaridan foydalanishni tanlashlari mumkin. Standart qoidalarni tushunishni osonlashtirish uchun tanalar va tanlangan tijorat qismlari/bo‘laklarining ko‘rgazmali fotosuratlarini o‘z ichiga oladi.

1.4 Qabul qilish va nashr etish tarixi

Ixtisoslashgan bo‘lim tavsiyasiga ko‘ra, tez buziladigan mahsulotlarni standartlashtirish va sifatni rivojlantirish bo‘yicha ishchi guruh (hozir: Qishloq xo‘jaligi sifat standartlari bo‘yicha ishchi guruh) o‘zining ellik oltinchi sessiyasida ushbu standartning birinchi nashri matnini qabul qildi (TRADE/WP.7/2000/11).

Ikkinchi nashrda (Ixtisoslashtirilgan bo‘lim tomonidan 2003-yil may oyida kelishilgan, TRADE/WP.7/GE.11/2003/12 hujjati) bir qator tahririy o‘zgartirishlar kiritildi. Standart boshqa standartlar bilan muvofiqlashtirish maqsadida besh bobda taqdim etiladigan qilib qayta ko‘rib chiqildi. Bu muvofiqlashtirish Qoramol kodidagi ma’lumot maydonlarini qayta tartiblash hamda tanalar va bo‘laklar tavsiflariga kichik tuzatishlarni ham o‘z ichiga oldi.

ECE/TRADE/C/WP.7/2007/24 hujjatida standartning ikkinchi nashriga kiritilgan tuzatishlar va tahririy o‘zgarishlar to‘plangan. 2012-yilda standartning 2007-yilgi nashri qayta ko‘rib chiqildi va yangilandi hamda Ishchi guruh tomonidan 2012-yil noyabr oyida bo‘lib o‘tgan oltmish sakkizinchi sessiyasida (ECE/TRADE/C/WP.7/2012/7) qabul qilindi. ECE/TRADE/C/WP.7/GE.11/2014/5 hujjati tahririy o‘zgartishlarni o‘z ichiga oladi. Shundan so‘ng standartning qisman qayta ko‘rib chiqilishi 2015-yilda (bitta bo‘lak qo‘shildi), 2022-yilda (Uyg‘unlashtirilgan tizim (HS) kodlari kiritildi va ko‘p tilli jadvaldagi rus tilidagi terminologiya o‘zgartirildi) hamda 2023-yilda (ikkita bo‘lak qo‘shildi hamda 5.7-bo‘lim qayta ko‘rib chiqildi va kengaytirildi) amalga oshirildi.

1.5 Birlashgan Millatlar Tashkilotining Yevropa Iqtisodiy Komissiyasi standarti va mahsulotlarni tavsiflash va kodlashning uyg‘unlashtirilgan tizimini muvofiqlashtirish.

Jahon bojxona tashkilotining (JBT) Tovarlarni tavsiflash va kodlashning uyg‘unlashtirilgan tizimi (HS) — bu mahsulotlar savdosini tavsiflash uchun qo‘llaniladigan, xalqaro miqyosda tan olingan mahsulotlar tasnifi tizimidir. U import bojlari va kelib chiqish qoidalari uchun asos sifatida, mahsulotlarni yuk hujjatlarida tavsiflash uchun va statistik maqsadlarda qo‘llaniladi. Uyg‘unlashtirilgan tizim — savdo qilinadigan tovarlarni olti xonali kod ostida tasniflaydigan nomenklaturadir. Dastlabki ikki xona kengroq boblarni, keyingi ikki xona pozitsiyalarni, oxirgi ikki xona esa quyi pozitsiyalarni belgilaydi. JBT HS kodlari va ularga tegishli

STANDARTLAR INSTITUTI #TQ1MMVQEEZ - 25.09.2026 O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO‘JALIGI VAZIRLIGI

tavsiflar go‘sht mahsulotlarini BMT YeIK standartiga tasniflashning qo‘shimcha vositasidir. Biroq ularni muvofiqlashtirish mumkin: JBT HS kodlari kengroq tavsif sifatida, YeIK standarti esa batafsilroq tavsif sifatida xizmat qiladi.

Qoramol go‘shti mahsulotlari uchun JBT HS mahsulotlarni to‘rt xonali darajada sovutilgan va muzlatilgan holatlar o‘rtasida, so‘ngra olti xonali darajada suyaksiz, suyakli va tana Qoramol go‘shti o‘rtasida tasniflaydi. Shu sababli YeIK sovutish kodidan to‘rt xonali JBT HS kodini (3.4 Sovutish bo‘limiga qarang), YeIK bo‘lak kodidan esa olti xonali JBT HS kodini (5.1 Mahsulotlarning ko‘p tilli indeksi bo‘limiga qarang) aniqlashda foydalanish mumkin. Shunday qilib, YeIK standarti bo‘yicha go‘sht mahsulotlari savdosini amalga oshiruvchilar tegishli JBT HS kodini aniqlash uchun ushbu hujjatdan foydalanishlari mumkin.

JBT HS doirasidan tashqarida, ko‘plab mamlakatlar olti xonali kod qatorini sakkiz xonali tarif qatoriga (import bojlarini aniqlash uchun), undan keyin esa milliy statistik yig‘ish maqsadlarida o‘n xonali (yoki undan ko‘p) kodga kengaytiradi. Shu sababli, o‘rinli bo‘lgan hollarda, tegishli JBT HS kodini aniqlash uchun standartga havola qiluvchilar qo‘shimcha tasnif talab qilinishi yoki qilinmasligini ham baholashlari lozim.

Qoramol go‘shtining JBT HS kodlari va tavsiflari quyidagicha:

Kod	Tavsif
02	Go‘sht va iste’molga yaroqli go‘sht submahsulotlari
0201	Qoramol go‘shti, yangi so‘yilgan yoki sovutilgan
020110	– Tanalar va yarim tanalar
020120	– Suyakli boshqa bo‘laklar
020130	– Suyaksiz
0202	Muzlatilgan qoramol go‘shti
020210	– Tanalar va yarim tanalar
020220	– Suyakli boshqa bo‘laklar
020230	– Suyaksiz

2 Minimal talablar

Barcha go‘sht mahsulotlari oziq-ovqat xavfsizligi va nazoratiga oid amaldagi qoidalarga muvofiq muntazam faoliyat yuritadigan korxonalarda so‘yilgan hayvonlardan olinishi shart.

Tanalar/bo‘laklar quyidagicha bo‘lishi shart:

– Butun (taqdim etish shaklini hisobga olgan holda);

– Ko‘rinadigan qon laxtalari yoki suyak changidan xoli;

– Har qanday ko‘rinadigan begona jismlardan (masalan, tuproq, yog‘och, metall zarrachalari) xoli[2];

– Yoqimsiz hidlardan xoli;

– Ko‘zga tashlanadigan qon dog‘laridan xoli;

– Belgilanmagan chiqib turgan yoki singan suyaklardan xoli;

– Mahsulotga jiddiy ta’sir ko‘rsatadigan lat yeyishlardan xoli;

– Muzlatgichda kuyish xavfi yo‘q[3];

– Orqa miyadan xoli (butun, bo‘linmagan tanalar bundan mustasno).[4]

[2] Xaridor tomonidan belgilanganda, go‘sht mahsulotlari metall zarrachalarini aniqlash nazoratidan o‘tkaziladi.

[3] Muzlatgichda kuyish – bu mahsulot sirtining qaytarib bo‘lmas darajada suvsizlanishi bo‘lib, u qisman yoki to‘liq, asl rangining o‘zgarishi (odatda oqarishi) va/yoki ushlab ko‘rganda seziladigan xususiyatlarining o‘zgarishi (quruq, g‘ovak bo‘lib qolishi) orqali namoyon bo‘ladi.

[4] Boshqa yuqori xavfli materiallarni olib tashlash 3.5.6 So‘yishdan keyingi tizim bo‘yicha belgilanishi mumkin.

STANDARTLAR INSTITUTI#TQ1MMWQEEZ - 25.09.2026 O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO‘JALIGI VAZIRLIGI

Go‘sht bo‘laklarini kesish, tozalash va suyakdan ajratish ishlari ularning yaxlitligi va shaklini saqlash hamda lahm qismiga shikast yetkazmaslik uchun yetarlicha ehtiyotkorlik bilan bajarilishi kerak. Notekis qirralar tayanch sirtlarga yaqin joyidan olib tashlanishi kerak. Tabiiy birikma choklari bo‘ylab ajratilgan bo‘laklardan tashqari, barcha ko‘ndalang kesim yuzalari teri yuzasiga nisbatan taxminan to‘g‘ri burchak hosil qilishi kerak. Go‘sht bo‘lagida qo‘shni bo‘lakdan olingan oz miqdordagi lahm go‘sht, yog‘ yoki suyak bo‘lishi mumkin. Suyaksiz bo‘laklardan esa barcha suyaklar, tog‘aylar va ko‘zga ko‘rinadigan sirtqi limfa bezlari olib tashlanishi shart.

3 Buyurtmachi tomonidan belgilangan talablar

Quyidagi kichik bo‘limlar xaridor tomonidan belgilanishi mumkin bo‘lgan talablarni hamda Qoramol go‘shti xaridor talablari uchun YeIK kodida qo‘llaniladigan kodlarni (4-bandga qarang) belgilaydi.

3.1 Qo‘shimcha talablar

Xaridor tomonidan belgilanadigan qo‘shimcha talablar — mol go‘shti uchun BMT YIKning xaridor talablari kodida (masalan, 9-“boshqa” kodidan foydalanilganda) hisobga olinmagan yoki mahsulot yoxud qadoq tavsifiga qo‘shimcha aniqlik kiritadigan talablar — xaridor va sotuvchi o‘rtasida kelishilib, tegishli tartibda hujjatlashtirilishi lozim.

3.2 Tur

1.1-bo‘limda belgilanganidek, 1-ma’lumotlar maydonidagi qoramol (mol go‘shti) kodi 10 ga teng.

3.3 Mahsulot/bo‘lak

2-ma’lumot maydonidagi to‘rt xonali mahsulot kodi 5-bandda belgilangan.

3.4 Sovutish

Go‘sht sovutilgan, muzlatilgan yoki chuqur muzlatilgan holda taqdim etilishi mumkin. Qo‘llaniladigan muzlatish usuliga qarab, mahsulot og‘irligidagi yo‘l qo‘yiladigan chetga chiqishlar xaridor va sotuvchi o‘rtasida kelishib olinadi. Ta’minot zanjiri davomida atrof-muhit harorati mahsulotning ichki haroratini bir xilda ta’minlaydigan darajada bo‘lishi kerak, quyidagicha:

Sovutish kodi (4-ma’lumot maydoni)	Toifa	Tavsif (YeIK)	JBT HS kodlari
0	Belgilanmagan		
1	Sovutilgan	So‘yishdan keyingi sovutish jarayonidan so‘ng mahsulotning ichki harorati –1,5°C dan pasayib ketmasligi va +7°C dan oshmasligi ta’minlanadi.	020130, 020120, 020110
2	Muzlatilgan	Muzlatilgan Toifasiga taalluqli Tavsif quyidagichi bayon etish kerak: Muzlatilgan mahsulotning ichki harorati –12°C dan oshmasligi ta’minlanadi.	020230, 020220, 020210
3	Chuqur muzlatilgan	Chuqur muzlatilgan Toifasiga taalluqli Tavsif quyidagichi bayon etish kerak: Muzlatilgan mahsulotning ichki harorati –18 °C dan oshmaydigan darajada saqlanishi kerak.	020230, 020220, 020210
4–8	Qo‘llanilmaydigan kodlar		Yo‘q
9	Boshqa		Yo‘q

3.5 Ishlab chiqarish tarixi

3.5.1 Kuzatuvchanlik

Xaridor tomonidan belgilanishi mumkin bo‘lgan ishlab chiqarish tarixiga oid talablar kuzatuvchanlik tizimlarining mavjud bo‘lishini talab qiladi. Kuzatuvchanlikni ta’minlash uchun ishlab chiqarishning barcha bosqichlarida qoramollar, ularning tana go‘shtlari, go‘sht bo‘laklari va qadoqlari tekshirilishi mumkin bo‘lgan identifikatsiya usuliga ega bo‘lish talab etiladi. Kuzatuvchanlik yozuvlari bildirilayotgan da’volarni asoslay olishi kerak va tartib-taomillarning

STANDARTLAR INSTITUTI #TQ1MMWQEEZ - 25.09.2026 O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGI VAZIRLIGI

muvofiqligi 3.12-bo‘limdagi muvofiqlikni baholash talablariga oid qoidalarga muvofiq tasdiqlanishi shart.

3.5.2 Qoramol go‘shti toifasi

Qoramol go‘shti toifasi kodi (5-ma’lumot maydoni)	Toifa	Tavsif
0	Belgilanmagan	
1	Buqa butun go‘sht (kastratsiya qilinmagan)	24 oydan oshgan hayvonlardagi jinsiy belgilar
2	Buqacha butun go‘sht	24 oydan kam
3	Buqacha	Yosh bichilgan
4	G‘unajin	Yosh urg‘ochi, bola tug‘magan
5	Buqacha va/yoki g‘unajin	Yosh kastrat yoki yosh urg‘ochi, bola tug‘magan
6	Sigir	Voyaga yetgan urg‘ochi
7	Yosh Qoramol	6–12 oy
8	24 oydan katta buqacha va/yoki g‘unajin	Kastrat/urg‘ochi (bola tug‘magan)
9	Boshqa	

3.5.3 Ishlab chiqarish tizimi

Xaridor ishlab chiqarish tizimini belgilashi mumkin. Har qanday holatda ham ishlab chiqarish import qiluvchi mamlakatda amaldagi qoidalarga muvofiq bo‘lishi kerak. Agar bunday qoida mavjud bo‘lmasa, eksport qiluvchi mamlakat qoidasi qo‘llaniladi.

Ishlab chiqarish tizimi kodi (6-ma’lumot maydoni)	Toifa	Tavsif
0	Belgilanmagan	
1	Intensiv	Tez o‘sishga ko‘maklashish uchun ishlab chiqilgan cheklangan boqish, saqlash va yemlash rejimlarini o‘z ichiga olgan ishlab chiqarish usullari
2	Ekstensiv	Hayvonlarning umrining ko‘p qismida tabiiy yem-xashakdan nisbatan cheklanmagan foydalanishni o‘z ichiga olgan ishlab chiqarish usullari
3	Organik	Import qiluvchi mamlakatning organik ishlab chiqarishga oid qonunchiligiga muvofiq bo‘lgan ishlab chiqarish usullari
4–8	Qo‘llanilmaydigan kodlar	
9	Boshqa	Xaridor va sotuvchi o‘rtasida kelishilgan har qanday boshqa ishlab chiqarish tizimini tavsiflash uchun qo‘llanilishi mumkin

3.5.4 Oziqlantirish tizimi

Xaridor oziqlantirish tizimini belgilashi mumkin. Har qanday holatda ham, oziqlantirish import qiluvchi mamlakatda amalda bo‘lgan qoidalarga mos kelishi shart. Agar bunday qoida mavjud bo‘lmasa, boqish tizimi xaridor va sotuvchi o‘rtasida kelishiladi.

Boqish tizimi kodi (7a-ma’lumot maydoni)	Toifa	Tavsif
0	Belgilanmagan	
1	Don bilan boqilgan	Don ratsionning asosiy tarkibiy qismidir
2	Yem-xashak bilan boqilgan	Yem-xashak biroz don qo‘shimchasi bilan ratsionning asosiy tarkibiy qismidir
3	Faqat yem-xashak bilan boqilgan	Yem-xashak ratsionning yagona tarkibiy qismidir
4–8	Qo‘llanilmaydigan kodlar	
9	Boshqa	Xaridor va sotuvchi o‘rtasida kelishilgan har qanday boshqa boqish tizimini tavsiflash uchun qo‘llanilishi mumkin

3.5.5 So‘yish tizimi

So‘yish tizimi kodi (8-ma’lumot maydoni)	Toifa	Tavsif
0	Belgilanmagan	
1	An’anaviy	Qon oqizishdan oldin hushdan ketkazish
2	Kosher	Tegishli marosim so‘yish tartib-taomillari qo‘llaniladi
3	Halol	Tegishli marosim so‘yish tartib-taomillari qo‘llaniladi
4–8	Qo‘llanilmaydigan kodlar	

STANDARTLAR INSTITUTI #TQ1MMWQEEZ • 25.09.2026 O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO‘JALIGI VAZIRLIGI

So‘yish tizimi kodi (8-ma’lumot maydoni)	Toifa	Tavsif
9	Boshqa	Har qanday boshqa ruxsat etilgan so‘yish usuli xaridor va sotuvchi o‘rtasida kelishilishi shart

3.5.6 So‘yishdan keyingi tizim

So‘yishdan keyingi ishlov kodlari (9-ma’lumot maydoni)	Toifa	Tavsif
0	Belgilanmagan	
1	Belgilangan	So‘yishdan keyingi tizim xaridor va sotuvchi o‘rtasida kelishilganidek belgilanadi
2–9	Qo‘llanilmaydigan kodlar	

Izoh: Yuqori xavfli materialni olib tashlash: alohida bozor talablari orqa miyani olib tashlashni tartibga soluvchi maxsus qoidalarga ega bo‘ladi. Orqa miyani olib tashlashga oid qoidalar tana va/yoki bo‘lakdan orqa miya qaysi bosqichda olib tashlanishi kerakligini belgilaydi. Talab qilinganda, to‘liq olib tashlanishi shart. (1-izoh)

Izoh: Quyidagi ro‘yxat xaridor va sotuvchi o‘rtasida kelishilishi mumkin bo‘lgan ayrim keng tarqalgan so‘yishdan keyingi jarayonlarni tavsiflaydi. Ushbu talablar Qoramol go‘shtiga xos kodlashga kiritilmagan. (2-izoh)

– Tanani tozalash (dressing) talabi;
– Elektr stimulyatsiyasi;
– Tanani osib qo‘yish usuli;
– Bo‘yinni bog‘lash;
– Sovutish rejimlari/yetiltirish (24 soat);
– Yetiltirish/qarilash jarayoni (24 soatdan keyin).

3.6 Ayrim bo‘laklardagi yog‘ miqdorini cheklash va yog‘ qalinligini baholash

3.6.1 Yog‘ qalinligi

Xaridor tana go‘shti, yarimtana va bo‘laklarning eng yuqori yog‘ qalinligini belgilashi mumkin. Ruxsat etilgan yog‘ cheklovlari quyidagicha:

Yog‘ qalinligi kodi (10-ma’lumot maydoni)	Toifa
0	Belgilanmagan
1	Teri tashlangan, yalang‘ochlangan, yuza pardasi olib tashlangan
2	Teri tashlangan, yalang‘ochlangan
3	Amalda yog‘siz (75 foiz go‘sht/chok yuzasi olib tashlangan)
4	Maksimal 3 mm yog‘ qalinligi yoki belgilanganidek
5	Maksimal 6 mm yog‘ qalinligi yoki belgilanganidek
6	Maksimal 13 mm yog‘ qalinligi yoki belgilanganidek
7	Maksimal 25 mm yog‘ qalinligi yoki belgilanganidek
8	Kimyoviy tahlil bo‘yicha yog‘sizlik darajasi ko‘rsatilgan
9	Boshqa

3.6.2 Kesib tashlash

Tashqi yog‘ qatlamini olish asosiy mushak yuzalarining shakliga mos ravishda silliq tarzda kesib tashlash orqali bajariladi. Zarur hollarda, yog‘ qatlamining faqat chetlarini qiyalatib kesish tashqi yuzalarni to‘liq tozalashning o‘rnini bosa olmaydi. Yog‘ qatlami qalinligiga oid talablar xaridor tomonidan belgilanganidek, sirtqi yog‘ga (mahsulotga nisbatan teri osti va/yoki tashqi yog‘) va mushaklararo yog‘ga nisbatan qo‘llanilishi mumkin. Yog‘ qatlamining cheklangan me’yorlarini tavsiflash uchun ikkita ta’rif qo‘llanadi:

– Har qanday nuqtadagi yog‘ning maksimal qalinligi. Bo‘lakning yog‘ qatlami eng qalin bo‘lgan joyini ko‘z bilan aniqlab, o‘sha nuqtadagi yog‘ning qalinligini o‘lchash orqali baholanadi.
– Yog‘ning o‘rtacha qalinligi. Faqat yog‘ faqat sirtida yaqqol ko‘rinib turgan nuqtadagi yog‘ qatlamining qalinligi ko‘z bilan chamalanadi va bir necha marta o‘lchanadi.

STANDARTLAR INSTITUTI #7QEMMVQEEZ - 25.08.2026 O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO‘JALIGI VAZIRLIGI

O‘rtacha yog‘ qalinligi o‘sha nuqtadagi botiqlikning o‘rtacha qiymatini hisoblash orqali aniqlanadi.

Yog‘ qatlamining haqiqiy qalinligi (botiqlik) go‘sht bo‘laklari chetlarida o‘lchanadi. Buning uchun ustki yog‘ qatlami zond yordamida tekshiriladi yoki kesib ko‘riladi. Bu usul yog‘ning aniq qalinligini ko‘rsatib, o‘lchovga ta’sir qilishi mumkin bo‘lgan har qanday tabiiy botiqlik yoki birikma chokini ham hisobga olish imkonini beradi. Mushakda tabiiy botiqlik yuzaga kelganda, faqat kengligi 19 mm (0,75 dyuym) dan ortiq bo‘lgan botiqlik qismi ustidagi yog‘ qatlami hisobga olinadi (bu “ko‘prik hosil qilish” deb ataladi; 1-rasmga qarang). Yonma-yon joylashgan mushaklar orasida yog‘ qatlami paydo bo‘lganda, faqat ishtirok etayotgan mushaklar sathidan yuqoridagi yog‘ o‘lchanadi (randalash deb ataladi; 1-rasmga qarang).

Biroq, “Terisi shilingan,”[5] yoki “Teri shilingan, tozalangan, yuza pardasi olib tashlangan”[6] uchun yog‘ miqdori me’yorlari belgilangan hollarda, mushakdagi tabiiy botiqlik ustidagi va qo‘shni mushaklar orasidagi yog‘ni baholash uchun “ko‘prik usuli” qo‘llanilishi shart.

3.7 Qoramol go‘shtining sifat tizimi

Qoramol go‘shti sifati tizimi kodi (11-ma’lumot maydoni)	Toifa	Tavsif
0	Belgilanmagan	
1	Rasmiy standartlar	Eksport qiluvchi mamlakatdagi rasmiy standartlarga asoslangan sifat tasnifi
2	Kompaniya standartlari	Sotuvchilarning standartlariga asoslangan sifat tasnifi
3	Tarmoq standartlari	Tarmoq bo‘yicha umumiy standartlarga asoslangan sifat tasnifi
4–8	Qo‘llanilmaydigan kodlar	
9	Boshqa	Xaridor va sotuvchi o‘rtasida kelishilgan boshqa sifat tasniflari

3.8 Go‘sht va yog‘ning rangi hamda pH ko‘rsatkichi

Odatda, muayyan turga qarab, go‘sht va yog‘ o‘ziga xos rang va pH ko‘rsatkichiga ega bo‘ladi. Rang va pH bo‘yicha har qanday maxsus talablar xaridor va sotuvchi o‘rtasida kelishilishi lozim va kodlash tizimida nazarda tutilmagan.

3.9 Tanalar va bo‘laklarni og‘irligi bo‘yicha guruhlash

Og‘irlik oralig‘i kodi (12-ma’lumot maydoni)	Toifa	Tavsif
0	Belgilanmagan	
1	Belgilangan	Talab qilingan oraliq
2–9	Qo‘llanilmaydigan kodlar	

3.10 Qadoqlash, saqlash va tashish

3.10.1 Tavsif va qoidalar

Birlamchi qadoq — mahsulotning birlamchi qoplamasi bo‘lib, oziq-ovqatga yaroqli materiallardan bo‘lishi shart. Ikkilamchi qadoq birlamchi qadog‘iga o‘ralgan mahsulotlarni o‘z ichiga oladi. Saqlash va tashish davomida go‘sht quyidagi minimal talablarga muvofiq qadoqlanishi kerak:

Tanalar va choraklar

– Qadoqlangan yoki qadoqlanmagan holda sovutilgan;

– Mahsulotlarni himoya qilish uchun qadoqlangan muzlatilgan/chuqur muzlatilgan.

Bo‘laklar — sovutilgan

– Yakka tartibda o‘ralgan (I.W.);

– Yig‘ma qadoqlangan (plastik yoki mumlangan idish);

– Vakuumda qadoqlangan (VAC);

– O‘zgartirilgan gaz muhitida qadoqlangan (MAP);

– Boshqa.

Bo‘laklar — muzlatilgan/chuqur muzlatilgan

STANDARTLAR INSTITUTI TOMONIDAN QEEZ - 25.03.2026/ O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO‘JALIGI VAZIRLIGI

– Yakka tartibda o‘ralgan (I.W.);
– Yig‘ma qadoqlangan (plastik yoki mumlangan idish);
– Vakuumda qadoqlangan (VAC);
– Boshqa.

Yetkazishdan oldingi saqlash sharoitlari va tashishda qo‘llaniladigan jihozlar go‘shtning fizik va ayniqsa termik holatiga (sovutilgan, o‘zgartirilgan muhitda sovutilgan, muzlatilgan yoki chuqur muzlatilgan) mos bo‘lishi va import qiluvchi mamlakat talablariga muvofiq bo‘lishi kerak. Tez buziladigan oziq-ovqat mahsulotlarini xalqaro tashish va bunday tashish uchun qo‘llaniladigan maxsus jihozlar to‘g‘risidagi YeIK Bitimi (ATP) qoidalariga e’tibor qaratiladi (http://www.unece.org/trans/main/wp11/atp.html).

3.10.2 Kodlar ta’rifi

Qadoqlash kodi (13-ma’lumot maydoni)	Toifa
0	Belgilanmagan
1	Tanalar, yarim tanalar va choraklar — qadoqsiz
2	Tanalar, yarim tanalar va choraklar — qadoqlangan
3	Bo‘laklar — yakka tartibda o‘ralgan (I.W.)
4	Bo‘laklar — yig‘ma qadoqlangan (plastik yoki mumlangan idish)
5	Bo‘laklar — vakuumda qadoqlangan (VAC)
6	Bo‘laklar — o‘zgartirilgan gaz muhitida qadoqlangan (MAP)
7–8	Qo‘llanilmaydigan kodlar
9	Boshqa

3.11 Go‘shtning savdo birliklarida ko‘rsatiladigan yoki ularga biriktiriladigan tamg‘alash ma’lumoti

3.11.1 Majburiy ma’lumot

Import qiluvchi mamlakatlarning milliy talablariga zarar yetkazmagan holda, quyidagi jadvalda qadoqlanmagan tanalar, choraklar va bo‘laklar hamda qadoqlangan yoki o‘ralgan go‘sht mahsulotlari uchun mahsulot yorlig‘ida “X” bilan belgilangan tarzda ko‘rsatilishi shart bo‘lgan ma’lumot keltirilgan.

Tamg‘alash ma’lumoti	Qadoqlanmagan tanalar, choraklar va bo‘laklar	Qadoqlangan yoki o‘ralgan go‘sht
Veterinariya-sanitariya tamg‘asi	X	X
So‘yish tartib raqami yoki partiya raqami	X	X
So‘yish tartib raqamiyoki partiya raqami	X	
So‘yilgan sanasi		X
Mahsulot nomi		X
Har bir davlat talabiga muvofiq yaroqlilik muddati		X
Saqlash usullari: sovitilgan, muzlatilgan, chuqur muzlatilgan		X
Saqlash sharoitlari		X
Qadoqlovchi yoki chakana sotuvchi ma’lumotlari		X[a]
Miqdori (bo‘laklar soni)		X[a]
Sof og‘irligi		X[a]
[a] Ushbu ma’lumot ham ilova qilinadigan hujjatlarda taqdim etilishi mumkin.		

3.11.2 Qo‘shimcha ma’lumot

Import qiluvchi mamlakat qonunchiligi talab qilganidek yoki xaridor iltimosiga ko‘ra yoxud qayta ishlovchi tanlaganidek, mahsulot yorlig‘ida qo‘shimcha ma’lumot ko‘rsatilishi mumkin. Ko‘rsatilganda, bunday mahsulot da’volari tekshiriladigan bo‘lishi shart (3.5.1-bo‘limga ham qarang).

Bunday mahsulot da’volariga quyidagilar misol bo‘ladi:
– Tug‘ilgan mamlakat;
– Boqilgan mamlakat(lar);
– So‘yilgan mamlakat;
– Qayta ishlangan/kesilgan mamlakat(lar);
– Qadoqlangan mamlakat(lar);

STANDARTLAR INSTITUTI #TQ1MMWQEE2 - 25.09.2026 O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGI VAZIRLIGI

– Kelib chiqish mamlakati: ushbu standartda “kelib chiqish mamlakati” atamasi tug‘ilish, boqish, so‘yish, qayta ishlash/kesish va qadoqlash bir mamlakatda amalga oshirilganini bildirish uchun qo‘llaniladi;
– Ishlab chiqarish va qayta ishlash tizimlari;
– Chorva molining tavsiflari, ishlab chiqarish va boqish tizimlari
– So‘yish tartib-taomillari;
– Qayta ko‘rib chiqish/qadoqlash sanasi;
– Sifat/toifa/tasnif
– pH, yog‘siz go‘sht va yog‘ning rangi.

3.12 Muvofiqlikni baholash talablariga oid qoidalar

Xaridor mahsulotning standartdagi sifati, toifa, tasnifi bo‘yicha, o‘zi belgilagan ko‘rsatkichlar va/yoki qoramol go‘shtini identifikatsiyalash uchinchi tomondan muvofiqligini baholashni talab qilishi mumkin. Muvofiqlikni baholashning yakka tartibdagi usullari yoki ularning guruhlar bo‘yica quyidagicha tanlanishi mumkin:

Sifat/toifa/tasnifga muvofiqlikni baholash (sifat):

Uchinchi tomon mahsulotning so‘ralgan sifat darajasiga muvofiqligini tekshiradi va sertifikatlaydi. Foydalaniladigan uchinchi tomon sertifikatlashtirish organining nomi hamda sifat darajasi standarti 3.1-bandda ko‘rsatilgan tartibda belgilanishi kerak.

Savdo standarti muvofiqligini baholash (savdo standarti): Uchinchi tomon mahsulotning, sifat darajasidan tashqari, ushbu savdo standartida belgilangan xaridor tomonidan ko‘rsatilgan variantlarga muvofiqligini tekshiradi va sertifikatlaydi. Uchinchi tomon sertifikatlashtirish organining nomi 3.1-bo‘limda ko‘rsatilganidek belgilanishi shart. Ixtiyoriy ravishda, xaridor uchinchi tomon tasdiqlovchi organ nomidan keyin tasdiqlanadigan aniq xaridor variantlarini ko‘rsatishi mumkin.

Qoramol yoki to‘pni aniqlash muvofiqligini baholash (qoramol/partiya ID): uchinchi tomon mahsulotning belgilangan talablarga javob berishini tasdiqlaydi. Uchinchi tomon tasdiqlovchi organ nomi va talablar 3.1-bo‘limda ko‘rsatilganidek belgilanishi shart.

Muvofiqlikni baholash kodi (14-ma’lumot maydoni)	Toifa
0	Ko‘rsatilnmagan
1	Sifat/nav/sinf (sifat) bo‘yicha muvofiqlikni baholash
2	Savdo standarti talablariga muvofiqlikni baholash
3	Qoramol/ to‘pni identifikatsiyalash (qoramol/ to‘pni ID) bo‘yicha muvofiqlikni baholash
4	Sifat va savdo standarti talablariga muvofiqlikni baholash
5	Sifat va qoramol/ to‘pni identifikatsiyalash bo‘yicha muvofiqlikni baholash
6	Savdo standarti va qoramol/partiyani identifikatsiyalash bo‘yicha muvofiqlikni baholash
7	Sifat, savdo standarti va qoramol/ to‘pni identifikatsiyalash bo‘yicha muvofiqlikni baholash
8	Qo‘llanilmaydigan kod
9	Boshqa

4 Yevropa iqtisodiy komissiyasining mol go‘shti xaridor talablari kodi qayta ko‘rib chiqish

4.1 Kod ta’rifi

BMT YIKning Qoramol go‘shtiga qo‘yiladigan xaridor talablari kodi 14 - maydon va 20 ta raqamdan (ulardan 3 tasi ishlatilmaydi) iborat bo‘lib, 3-bobda belgilangan kodlarning majmuasidir.[3]

Maydon raqami	Nomi	Bo‘lim	Kod oralig‘i
1	Tur	3.2	00–99
2	Mahsulot/bo‘lak	5	0000–9999
3	Ishlatilmaydigan maydon	–	00–99
4	Sovutish	3.4	0–9
5	Toifa	3.5.2	0–9

STANDARTLAR INSTITUTI #TQ1MMWQEEZ : 25.09.2026 O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGI VAZIRLIGI

Maydon raqami	Nomi	Bo‘lim	Kod oralig‘i
6	Ishlab chiqarish tizimi	3.5.3	0–9
7a	Boqish tizimi	3.5.4	0–9
7b	Ishlatilmaydigan maydon	–	0–9
8	So‘yish tizimi	3.5.5	0–9
9	So‘yishdan keyingi tizim	3.5.6	0–9
10	Yog‘ qalinligi	3.6.1	0–9
11	Sifat	3.7	0–9
12	Og‘irlik oralig‘i	3.9	0–9
13	Qadoqlash	3.10.2	0–9
14	Muvofiqlikni baholash	3.12	0–9

4.2 Misolga

Quyidagi misolda organik ishlab chiqarish tizimida boqilgan, yem-xashak bilan boqilgan va an’anaviy usulda so‘yilgan buqacha yoki g‘unajindan olingan, maksimal 3 mm yog‘ qalinligigacha tozalangan, sovutilgan, vakuumda qadoqlangan ko‘krak bo‘lagi tavsiflangan.

Ushbu mahsulot quyidagi kodga ega: 10164300153201040050.

Maydon raqami	Nomi	Talab	Qiymati
1	Tur	Qoramol go‘shti	10
2	Mahsulot/bo‘lak	Ko‘krak	1643
3	Ishlatilmaydigan maydon	–	00
4	Sovutish	Sovutilgan	1
5	Toifa	Buqacha va/yoki g‘unajin	5
6	Ishlab chiqarish tizimi	Organik	3
7a	Boqish tizimi	Yem-xashak bilan boqilgan	2
7b	Ishlatilmaydigan maydon	–	0
8	So‘yish tizimi	An’anaviy	1
9	So‘yishdan keyingi tizim	Belgilanmagan	0
10	Yog‘ qalinligi	Maksimal 3 mm yog‘ qalinligi	4
11	Sifat	Belgilanmagan	0
12	Og‘irlik oralig‘i	Belgilanmagan	0
13	Qadoqlash	Bo‘laklar — vakuumda qadoqlangan (VAC)	5
14	Muvofiqlikni baholash	Belgilanmagan	0

Ushbu misol uchun tegishli BBT TIF TN kodi 020120 (Yirik shoxli qoramol go‘shti, yangi yoki sovitilgan, suyakli bo‘laklar (yarim tana yoki butun tanadan tashqari)) bo‘ladi, chunki go‘sht sovitilgan (BMT YIK bo‘yicha sovutish qiymati 1 / BBT TIF TN 0201-tovar pozitsiyasi) va suyakli (BMT YIK bo‘yicha Qoramol go‘shtining to‘sh qismi bo‘lagi 1643 / BBT TIF TN 020120-kichik pozitsiyasi) hisoblanadi.

5 Tana va bo‘laklari go‘shti tavsifi

5.1 Mahsulotlarning ko‘p tillarda belgilangan ko‘rsatkichi

Suyakli bo‘laklar kodlari 1 raqami bilan, suyaksiz bo‘laklar kodlari esa 2 raqami bilan boshlanadi.

STANDARTLAR INSTITUTI #TQ1MMWQEEZ - 25.09.2026 O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGI VAZIRLIGI

STANDARTLASHTIRISH BO‘YICHA TEXNIK QO‘MITA TOMONIDAN TAYYORLANGAN HUJJATNING RASMIY NASHRI

5.1-jadval — Mahsulotlarning ko‘p tilli indeksi

O‘zbekcha	English	Kod	JBT HS kodlari	Fransuzcha	Ruscha	Ispancha	Xitoycha
Suyak ustida	Bone-in			Avec os	На кости	Con hueso	带骨牛肉
Qoramol go‘shtining to‘sh qismi bo‘lagi	Brisket	1643	020220	Poitrine sans plat de côtes	Грудино-реберный отруб на кости	Pecho	胸肉
Suyakli to‘sh go‘shtining qovurg‘a oldi qism bo‘lagi	Brisket point end (bone-in)	1650–1653	020220		Передняя часть грудино-реберного отруба (на кости)	Punta de pecho (Con hueso)	
Suyakli to‘sh go‘shtining orqa qovurg‘a bo‘lagi	Brisket navel end (bone-in)	1660–1665	020220		Задняя часть грудино-реберного отруба (на кости)		
To‘sh go‘shti (to‘sh suyagi)	Brisket point (sternum)	1674	020220	Gros bout de poitrine	Грудной отруб (sternum)	Punta de pecho (sternum)	前胸肉
To‘sh qovurg‘alari qismi	Brisket rib plate	1673	020220	Poitrine	Реберная часть грудино-реберного отруба	Asado ventral	胸肋肉
Tos-son suyagining yuqori qismisiz bo‘lagi	Butt	1500–1503	020220	Cuisse entière	Тазобедренный отруб без верхней части	Rueda	臀腿肉
Yuqori qismi va boldirsiz tos-son bo‘lagi	Butt – shank-off	1510	020220	Cuisse sans jarret	Тазобедренный отруб без верхней части и голяшки	Rueda sin garrón	去腱臀腿肉
Tos-son bo‘lagi	Butt and rump	1502	020220	Cuisse et Rumsteck	Тазобедренный отруб	Rueda con cuadril	臀部肉
Yuqori qismsiz, to‘rtburchak shakldagi Tos -son go‘shti bo‘lagi	Butt square cut	1520	020220	Cuisse coupe droite	Тазобедренный отруб без верхней части, квадратный	Rueda corte cuadrado	方切臀腿肉
Butun tana	Carcase	1001	020210	Carcasse entière	Цельная туша	Canal	胴体
Kurak osti bo‘lagi, uzun kesim (suyakli)	Chuck roll – long cut (bone-in)	1622	020220		Подлопаточный отруб длинный (на кости)		
Kurak osti to‘rtburchak bo‘lagi	Chuck – square cut	1617	020220	Basse-côtes	Подлопаточный отруб квадратный	Aguja	方切肩肉
To‘liq qovurg‘a to‘plami	Full rib set	1599	020220		Реберный отруб полный		
Old chorak	Forequarter	1063	020210	Quartier avant droit	Передняя четвертина	Cuarto delantero	前四分体
Tana qismining umurtqa, qovurg‘alar, kurak va qorin eti birga olingan old chorak bo‘lagi	Forequarter and flank (pistola forequarter)	1050	020210	Quartier avant CAPA	Передняя четвертина с пашиной (Передняя четвертина — пистолетный отруб)	Cuarto delantero con vacío	枪形前四分体
Oldingi oyoq boldir go‘shti, shin-go‘sht (qo‘y, qoramol yoki boshqa chorva mollarining old va orqa oyoq mushaglari)	Forequarter/hindquarter shin – shank	1680	020220	Jarret avant/Jarret arrière	Передняя/задняя рулька-голяшка	Brazuelo/garrón	前/后腱子肉
Orqa chorak	Hindquarter	1010	020210	Quartier arrière droit	Задняя четвертина	Cuarto trasero	后四分体
Orqa-bel bo‘lagi (suyakda)	Loin (bone-in)	1525	020220		Спинно-поясничный отруб (на кости)	Bifes con hueso	
Bo‘yin go‘sht bo‘lagi	Neck	1630	020220	Collier	Шейный отруб	Cogote	颈肉
Pistolet shakldagi orqa chorak	Pistola hindquarter	1020	020210	Quartier arrière pistola	Задняя четвертина — пистолетный отруб	Pistola	枪形后四分体
Qovurg‘a bo‘lagi	Ribs	1597	020220		Реберный отруб	Costillas	
Orqa qismdan olingan bo‘lak (suyakli)	Ribs-prepared	BMT YeIK	020220	Milieu de train de côtes	Спинной отруб (на кости)	Espinazo preparado	脊排
Tos-son bo‘lagi	Rump and loin	1540	020220	Rumsteck et aloyau	Тазобедренный отруб	Rump and loin (Argentinada) yoki Espinazo con cuadril (Urugvayda)	臀腰部肉
Qovurg‘a bo‘lagining orqa yuqori qismi	Short ribs	1694	020220	Plat de côtes	Задняя верхняя часть реберного отруба	Asado corto (Porción de asado)	肋排
Bel qismi go‘sht bo‘lagi	Shortloin	1550	020220	Faux-filet	Поясничный отруб	Bifes angostos	腰脊肉

STANDARTLARNI TARJIMA QILISH MARKAZI #STANDARTLARNITARJIMAQILAMIZ

O‘zbekcha	English	Kod	JBT HS kodlari	Fransuzcha	Ruscha	Ispancha	Xitoycha
Orqa bel laxm go‘sht bo‘lagi	Loin with full tenderloin	1556	020220		Спинно-поясничный отруб с вырезкой		
Kurak va old oyoq	Shoulder and foreleg	1626	020220		Лопаточный отруб с голяшкой	Delantero completo	
Yarim tana	Side	1000	020210	Demi-carcasse	Полутуша	Media canal yoki Media res	半胴体
Tozalangan qovurg‘a bo‘lagi	Spare ribs	1695	020220	Plat de côtes	Реберный отруб зачищенный	Costillar	仔排
Suyaksiz	Boneless			Sans Os	Бескостные	Sin hueso	剔骨牛肉
Ko‘krak qismining suyaksiz go‘sht bo‘lagi	Blade	2300	020230	Macreuse à bifteck + paleron	Лопаточный отруб (бескостный)	Paleta	肩胛肉
yelka qismidagi uch boshli mushak bo‘lagi	Blade bolar	2302	020230	Boule de macreuse	Трехглавая мышца	Centro de carnaza de paleta	保乐肩肉
Kurak qismining ustki go‘sht bo‘lagi	Blade oyster	2303	020230	Paleron	Заостная и дельтовидная мышцы	Marucha	牡蛎肉
Kurak osti mushagi	Blade undercut	2304	020230	Dessus de palette	Подлопаточная мышца	Paleta sin tapa	肩胛内肉
Qorin qismining ichki ko‘ndalang mushak bo‘lagi	Bottom sirloin butt, ball tip	2205	020230		Шаровидные мышцы нижнего края верхней части тазобедренного отруба	Cuadril	
To‘sh-qovurg‘a bo‘lagi (suyaksiz)	Brisket	2323	020230	Poitrine sans os	Грудино-реберный отруб (бескостный)	Pecho	胸肉
To‘sh-qovurg‘a bo‘lakchasining oldingi qismi (suyaksiz)	Brisket point end (boneless)	2330–2333	020230		Передняя часть грудино-реберного отруба (бескостная)		
To‘sh-qovurg‘a bo‘lakchasining orqa qismi (suyaksiz)	Brisket navel end (boneless)	2340–2345	020230		Задняя часть грудино-реберного отруба (бескостная)		
Qirrasiz suyaksiz to‘sh-qovurg‘a bo‘lagi	Brisket deckle off	2358	020230	Morceau de poitrine sans os épluché	Грудино-реберный отруб бескостный без кромки	Pecho sin tapa	精修胸肉
Ko‘krak kindik plastinasi	Brisket navel plate	2473	020230	Flanchet/tendron sans os	Завиток	Falda	后胸肉
Ko‘krak-qovurg‘a bo‘lagining oldingi qismi suyaksiz, qirrasiz bo‘lagi	Brisket point end deckle off	2353	020230	Gros bout de poitrine sans os épluché	Передняя часть грудино-реберного отруба бескостная без кромки	Pecho corto sin tapa	精修前胸肉
Tos-son suyagidan tayyorlangan to‘plam	Butt set	2483	020230	Ensemble cuisse : T de T, semelle et TG	Набор из тазобедренного отруба	Cortes de la rueda	臀腿肉系列
Rombsimon mushak	Chuck crest	2278	020230	Bosse du cou	Ромбовидная мышца	Giba	上脑盖
Suyaksiz tozalangan kurak osti bo‘lakchasi	Chuck eye roll	2268	020230	Morceau de basse-côte sans os	Подлопаточный отруб бескостный зачищенный	Aguja sin tapa	精修上脑
Suyaksiz kurak osti bo‘lakchasi	Chuck roll	2275	020230	Basse-côte sans os	Подлопаточный отруб бескостный	Aguja	上脑
Kurak osti bo‘lakchasining ichki qismi	Chuck eye	2264	020230		Внутренняя часть подлопаточного отруба		
Suyaksiz uzun kurak osti bo‘lagi	Chuck roll – long cut	2289	020230	Collier basse-côte sans os	Подлопаточный отруб бескостный длинный	Aguja larga	长切上脑
oldingi kuraklar o‘rtasidagi mushak	Chuck tender	2310	020230	Jumeau à bifteck	Предостная мышца	Chingolo	嫩肩肉
Suyaksiz orqa qismdan olingan go‘sht bo‘lagi	Cube roll (rib eye roll)	2240	020230	Noix d’entrecôte	Спинной отруб бескостный	Bife ancho sin tapa	精修眼肉
Teri osti mushagi (Cutaneus trunci)	Cutaneus trunci	2196	020230	Peaucler du tronc	Подкожная мышца туловища (Cutaneus trunci)	Matambre	皮肌
O‘rtacha dumg‘aza mushagi	Eye of rump	2093	020230	Coeur de rumsteck	Средняя ягодичная мышца	Corazón de cuadril	臀腰肉心
Son qismining yarim payli mushak bo‘lagi	Eye round	2040	020230	Rond de gîte noix	Полусухожильная мышца	Peceto	小米龙
Qorin go‘sht bo‘lagining to‘g‘ri mushagi	Flank steak	2210	020230	Bavette de flanchet	Прямая мышца живота	Bife de vacio	牛腩排

STANDARTNI INTERNETDAN BEPUL YUKLAB OLISH UCHUN MO‘LJALLANGAN NUSXA. SOTISH TAQIQLANADI

O‘zbekcha	English	Kod	JBT HS kodlari	Fransuzcha	Ruscha	Ispancha	Xitoycha
Oldingi/orqa boldir go‘shti (suyaksiz)	Shin – shank	2360	020230	Jarret avant/jarret arrière sans os	Передняя/задняя рулька-голяшка (бескостные)	Brazuelo/Garrón	前后腱子肉
maxsus usulda ishlangan boldir	Shin special trim	2365	020230	Découpe spéciale du jarret	Рулька особой разделки		
Tovon mushagi	Heel muscle	2364	020230	Nerveux de gîte noix	Нижняя часть тазобедренного отруба	Tortuguita	蹄肉
Tos- sonning ichki tomonidan ajratib olingan go‘sht bo‘lagi	Inside	2010	020230	Tende de tranche	Внутренняя часть тазобедренного отруба	Nalga de adentro	臀肉
Ichki ingichka mushak	Inside cap	2012	020230	Dessus de tranche	Тонкая мышца	Tapa de nalga	臀肉盖
Tos-son bo‘lagining ichki qismi	Inside – cap off	2011	020230	Tende de tranche sans dessus de tranche	Внутренняя часть тазобедренного отруба без тонкой мышцы	Nalga de adentro sin tapa	去盖臀肉
Tos-son bo‘lagining ichki qismidagi paylardan tozalanganligi	Inside meat	2035	020230	Tende de tranche sans dessus de tranche PAD	Жилованное мясо внутренней части тазобедренного отруба	Nalga de adentro sin tapa al rojo	精修臀肉
Qorin qismining ichki ko‘ndalang mushak bo‘lagi	Inside skirt	2205	020230	Fausse bavette	Поперечная мышца живота	Entraña fina	内裙肉
Tana qorin bo‘shlig‘idan olinadigan qiyshiq mushagi	Internal flank plate	2203	020230	Bavette d’aloyau	Внутренняя косая мышца живота	Bife grande de vacío	内腹肉
Tozalangan tos-son yon go‘sht bo‘lagi	Knuckle	2070	020230	Tranche grasse	Боковая часть тазобедренного отруба зачищенная	Bola de lomo	膝圆
Orqa-bel bo‘lagi (suyaksiz)	Loin (boneless)	2146	020230		Спинно-поясничный отруб (бескостный)		
Bo‘yin go‘sht bo‘lagi (suyaksiz)	Neck	2280	020230	Collier sans os	Шейный отруб (бескостный)	Cogote	颈肉
Tos-son bo‘lagining tashqi qismi	Outside	2030	020230	Semelle sans nerveux	Наружная часть тазобедренного отруба	Nalga de afuera	米龙
Tos-son qismining suyaksiz mushak bo‘lagi	Outside flat	2050	020230	Gîte noix	Двуглавая мышца	Cuadrada	大米龙
Tos son ingichka mushak diafragmasining tashqi qismi	Outside meat	2033	020230	Gîte noix et rond de gîte PAD	Жилованное мясо наружной части тазобедренного отруба	Nalga de afuera al rojo	米龙肉
Ko‘krak qismi (suyaksiz)	Pectoral meat	2329	020230		Грудной отруб (бескостный)		
Tos-son suyagining yuqori qismi	Rump	2090	020230	Rumsteck	Верхняя часть тазобедренного отруба	Cuadril con colita	臀腰肉
Tos-son suyagi yuqori qismining D-bo‘lagi	D-rump	2100	020230	Rumsteck coupe D	D-отруб верхней части тазобедренного отруба		
Dumg‘aza-ikki boshli mushak bo‘lagi	Rump cap	2091	020230	Aiguillette de rumsteck	Ягодично-двуглавая мышца	Tapa de cuadril (Picaña)	臀腰肉盖
Suyaksiz bel qismining yuqori bo‘lagi go‘shti	Rib eye cap meat	2229	020230		Мясо верхней части спинного отруба бескостного		
bel-dumg‘azaning pastki bo‘lagi	Bottom sirloin butt	2081	020230		Нижний край верхней части тазобедренного отруба		
Tos-son bo‘lagining tashqi qismi	Silverside	2020	020230	Semelle entière	Задняя часть тазобедренного отруба	Nalga de afuera con tortuguita	粗米龙
"spenser" suyaksiz umurtqa pog‘onasi	Spencer roll	2230	020230	Entrecôte sans os avec dessus de côte	Спинной отруб бескостный «спенсер»	Bife ancho	眼肉
Mol tanasining suyaksiz bel go‘sht bo‘lagi	Striploin	2140	020230	Faux-filet	Поясничный отруб (бескостный)	Bife angosto	外脊（西冷）
Katta yumaloq steyk bo‘lagi	Shoulder tender	2306	020230		Большая круглая мышца		
Bel qismining kesib olingan lahm bo‘lagi	Tenderloin	2150	020230	Filet avec chaînette	Вырезка	Lomo	里脊（牛柳）

STANDARTLASHTIRISH TO‘G‘RISIDAGI HUJJAT O‘ZMSt UNECE:2026 O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO‘JALIGI VAZIRLIGI

O‘zbekcha	English	Kod	JBT HS kodlari	Fransuzcha	Ruscha	Ispancha	Xitoycha
Belning yumshoq lahm go‘sht bo‘lagi	Tenderloin side strap off	2160	020230	Filet sans chaînette	Вырезка без малой поясничной мышцы	Lomo sin cadena	修清里脊
Tos- son bo‘lagining yon/tashqi bo‘lagi	Thick flank	2060	020230	Tranche grasse + aiguillette baronne	Боковая часть тазобедренного отруба	Bola de lomo con colita	粗膝圆
Diafragmaning go‘shtli mushak bo‘lagi	Thick skirt (hanging tender)	2180	020230	Onglet	Толстая диафрагма (мясистая часть диафрагмы)	Entraña gruesa	厚裙肉
qorinning pastki qismidan olingan bo‘lak	Thin flank	2200	020230	Bavettes	Пашина	Vacio	腹肉
Qorin va ko‘krak bo‘shliqlarini ajratib turuvchi diafragmaning tashqi yupqa mushak go‘sht bo‘lagi	Thin skirt (outside skirt)	2190	020230	Hampe	Тонкая диафрагма (наружная диафрагма)	Entraña fina	薄裙肉
Tos- sonning yuqori qismidan ajratib olingan go‘sht bo‘lagi	Top sirloin (top butt)	2120	020230	Rumsteck et partie d’aiguillette barone	Верхний край верхней части тазобедренного отруба	Cuadril	上臀腰肉
Son qismining yon-ustki mushak bo‘lagi	Tri-tip	2131	020230	Partie d’aiguillette baronne	Мышца-напрягатель широкой фасции	Colita de cuadril	下臀腰肉
Ulgurji savdo uchun katta xajmdagi qadoq	Manufacturing bulk packs		020230	Minerai de bœuf	Мясной блок	Carne sin hueso en bloque	加工牛肉

5.2 Qoramol tanasining yon tomondan ko‘rinishi (sxemasi)

5.3 Standart Qoramol go‘shti asosiy bo‘laklarining oqim sxemasi

5.4 Qoramol go‘shti bo‘laklari

Yarim tana 1000

Tana umurtqa pog‘onasini bo‘luvchi uzunlik bo‘ylab ikki yon tomonlarga bo‘linadi.

Belgilanishi lozim:

– Diafragma: saqlangan yoki olib tashlangan.;

– Buyrak saqlangan;

– Buyrak va ichak (kanal) yog‘lari: saqlangan, qisman yoki to‘liq olib tashlangan.;

– Tana go‘shti (karkas)ga ishlov berishning standart tartibi aniqlanishi kerak. o‘zgartish.

Izoh. Butun tana uchun 1001 raqami qo‘llaniladi.

JBT HS: 020110, 020210

Orqa chorak 1010

Orqa chorak yarim tanadan (1000) belgili qovurg‘a bo‘ylab, umurtqa pog‘onasiga to‘g‘ri burchak ostida, biqinning qorin qismigacha kesish orqali orqa va oldingi chorakni ajratib tayyorlanadi.

Belgilanishi lozim:

– Talab qilingan qovurg‘a raqami (0 dan 10 gacha);

– Diafragma qoldiriladi yoki olib tashlanadi;

– Buyrak qoldiriladi yoki olib tashlanadi;

– Buyrak/kanal yog‘i qoldiriladi yoki olib tashlanadi.

JBT HS: 020110, 020210

Pistolet shakldagi orqa chorak 1020

“Pistolet” shakldagi orqa chorak (1010) qismidan qorinning pastki qismidan olingan bo‘lak (2200), qovurg‘alarning yon qismi va to‘shning kindik uchi bo‘lagi ajratib olinishi orqali tayyorlanadi. Kesim yuzaki chov limfa tugunidan boshlanib, qorin to‘g‘ri mushagini (M. rectus abdominus) ajratgan holda, son shaklini takrorlab, umurtqa tanalariga parallel yo‘nalishda, eng uzun orqa mushagidan (M. longissimus dorsi) (ko‘z mushagi) taxminan 50 mm masofada belgilangan qovurg‘agacha olinadi.

Belgilanishi lozim:

– Talab qilingan qovurg‘a raqami (1 dan 10 gacha);

– Diafragma qoldiriladi yoki olib tashlanadi;

– Buyrak qoldiriladi yoki olib tashlanadi;

– Buyrak/kanal qoldiriladi yoki olib tashlanadi;

–• Qovurg‘aning uzunligi ko‘z mushagidan o‘lchanadi.

.– • Yonbosh steyki, ichki pardasi va ichki yonbosh plastinasi saqlab qolinadi

Izoh. Pistolet shaklidagi orqa chorak ko‘pincha yarim tanadan (1000) tayyorlanadi.

JBT HS: 020110, 020210

Tos-son bo‘lagi 1502

Tos-son bo‘lagi bo‘lagi orqa chorakdan (1010) bel umurtqalarining ventral yuzasidan va bel qismining kesib olingan lahm bo‘lagi (2150) bitta bo‘lak bilan olib tashlash orqali olinadi. Tos-son bo‘lagi bo‘g‘imi bel va dumg‘aza umurtqalari tutashgan nuqtada, sonning ventral qismiga suyak do‘mboqchasiga kranial joylashgan nuqtada kesib olib tashlanadi.

JBT HS: 020120, 020220

STANDARTLAR INSTITUTI #TQ1NMMQSE3 - 25.09.2026 O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGI VAZIRLIGI

Tos-son suyagining yuqori qismisiz bo‘lagi 1500

Yuqori qismisiz tos-son bo‘lagi orqa choragidan (1010) yonbosh osti limfa tugunidan boshlanib, tos-son bo‘g‘imining oldingi (kranial) qismi yonidan o‘tib, quymich limfa tugunigacha davom etadigan kesish orqali ajratib olinadi.

Belgilanishi lozim:

– Yuza chov va yonbosh osti limfa tugunlari qoldiriladi yoki olib tashlanadi;

– Tos suyagining bir qismi va uning ustidagi fibroz to‘qima saqlanib qoladi yoki olib tashlanadi;

– Son qismining yon-ustki mushak bo‘lagi (2131) olib tashlanadi.

JBT HS: 020120, 020220

Yuqori qismisiz tos-son bo‘lagi 1503

Yuqori qismisiz tos-son bo‘lagi ustki qismsiz orqa choragidan (1010) oxirgi dumg‘aza va birinchi dum umurtqalari tutashgan joydan boshlab, bo‘rtma balandligini uzmasdan son suyagi sharchasini ochib, chetki uchini to‘g‘ri kesish yo‘li bilan tayyorlanadi. Sonda ikkitadan ortiq umurtqa qolmasligi kerak.

Belgilanishi lozim:

– Yuza chov va yonbosh osti limfa tugunlari qoldiriladi yoki olib tashlanadi;

– Tos suyagining bir qismi va uning ustidagi tolali to‘qima saqlab qolinadi yoki olib tashlanadi.

JBT HS: 020120, 020220

Yuqori qismi va boldirsiz tos-son bo‘lagi 1510

Tos-son suyagining yuqori qismisiz bo‘lagi (1500–1503) katta boldir suyagini (tizza bo‘g‘imida), tovon suyagini (tovon do‘ngligidan tashqari) va chok bo‘ylab yozuvchi mushaklar guruhini olib tashlab, M. gastrocnemius (tovon mushagi) ni o‘z o‘rnida qoldirish orqali tayyorlanadi.

Belgilanishi lozim:

– Yuza chov va yonbosh osti limfa tugunlari qoldiriladi yoki olib tashlanadi.

JBT HS: 020120, 020220

Yuqori qismsiz, to‘rtburchak shakldagi Tos -son go‘shti bo‘lagi 1520

Tos-son suyagining yuqori qismisiz bo‘lagi (1500–1503) tizza bo‘g‘imi orqali, asosga parallel ravishda kesib, katta boldir suyagi, tovon suyaklari va atrofdagi go‘shtni olib tashlash orqali tayyorlanadi.

JBT HS: 020120, 020220

Tos-son bo‘lagi 1540

Dumg‘aza va bel orqa chorakdan (1010) Tos-son suyagining yuqori qismisiz bo‘lagi (1500) olib tashlash orqali tayyorlanadi. qorinning pastki qismidan olingan bo‘lak (2200) tuber coxae dan kranial nuqtada va M. longissimus dorsi (ko‘z mushagi) dan taxminan 75 mm masofada, umurtqa tanasiga parallel ravishda belgilangan qovurg‘agacha olib tashlanadi.

Belgilanishi lozim:

– Talab qilingan qovurg‘a raqami (0 dan 8 gacha qovurg‘a);

– Ko‘z mushagidan masofa;

– Diafragma qoldiriladi yoki olib tashlanadi;

– Buyrak va buyrak yog‘i qoldiriladi yoki olib tashlanadi.

STANDARTLAR INSTITUTI #TQ1MMWQEEZ - 25.09.2026 O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGI VAZIRLIGI

Izoh. Ushbu bo‘lak Pistolet shakldagi orqa chorakdan (1020) ham tayyorlanishi mumkin. 1538-band (6–8 qovurg‘a).

JBT HS: 020120, 020220

Orqa-bel bo‘lagi (suyakda)1525

Bel pistolet shakldagi orqa chorak (1020) bel qismining kesib olingan lahm bo‘lagi (2150) olib tashlash orqali tayyorlanadi. Tos-son bo‘lagi (1502) bel va dumg‘aza umurtqalarining tutashgan joyida kesish orqali ajratiladi.

Belgilanishi lozim:

– Talab qilingan qovurg‘a raqami;

– Kurak tog‘ayi qoldiriladi yoki olib tashlanadi.

JBT HS: 020120, 020220

Bel qismi go‘sht bo‘lagi 1550

Kalta bel orqa choragidan (1010) bel va dumg‘aza umurtqalarining tutashgan joyida to‘g‘ri kesim bilan, tuber coxae dan kranial nuqtada yon qismining qorin tomonigacha tayyorlanadi. qorinning pastki qismidan olingan bo‘lak (2200) tuber coxae dan kranial nuqtada va M. longissimus dorsi (ko‘z mushagi) dan taxminan 50 mm dan 75 mm gacha masofada, umurtqa tanasiga parallel ravishda belgilangan qovurg‘agacha olib tashlanadi.

Belgilanishi lozim:

– Talab qilingan qovurg‘a raqami (0 dan 3 gacha qovurg‘a);

– Ko‘z mushagidan masofa;

– Diafragma qoldiriladi yoki olib tashlanadi;

– Buyrak qoldiriladi yoki olib tashlanadi;

– Buyrak yog‘i qoldiriladi yoki olib tashlanadi.

JBT HS: 020120, 020220

Orqa bel laxm go‘sht bo‘lagi 1556

Bel pistolet shakldagi orqa chorakdan (1020) bel qismining kesib olingan lahm bo‘lagi (2150) qo‘shgan holda tayyorlanadi. Tos-son bo‘lagidan (1502) bel va dumg‘aza umurtqalarining tutashgan joyida kesish orqali ajratiladi.

Belgilanishi lozim:

– Talab qilingan qovurg‘a raqami (maksimal — 5-qovurg‘adan kaudal);

– Kurak tog‘ayi qoldiriladi yoki olib tashlanadi;

– Ko‘z mushagidan masofa.

JBT HS: 020120, 020220

Old chorak 1063

Old chorak yarim tanadan (1000) old va orqa choraklarni (1010) belgilangan qovurg‘a bo‘ylab, umurtqa ustuniga to‘g‘ri burchak ostida yon qismining qorin tomonigacha kesish orqali ajratib tayyorlanadi.

Belgilanishi lozim:

– Talab qilingan qovurg‘a raqami (5 dan 13 gacha qovurg‘a);

– Diafragma qoldiriladi yoki olib tashlanadi.

JBT HS: 020110, 020210

STANDARTLAR INSTITUTI #TQ1MMWQEEZ - 25.09.2026 O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGI VAZIRLIGI

Oldingi chorak qismi pashina(qoramol, go‘shtining qorin qismidan tayyorlangan suyaksiz go‘sht bo‘lagi) si bilan Tana qismining umurtqa, qovurg‘alar, kurak va qorin eti birga olingan old chorak bo‘lagi 1050

Old chorak va yon yarim tanadan (1000) tayyorlanadi va yarim tanadan orqa chorak pistolet shakldagi orqa chorak (1020) olib tashlangandan so‘ng belgilangan qovurg‘agacha kesilgan old chorakdan iborat bo‘ladi. 13-qovurg‘ali qoramol go‘shtining to‘sh qismi bo‘lagi (1643)/to‘liq yon old chorakka biriktirilgan holda qoladi.

Belgilanishi lozim:

– Old chorak qovurg‘a raqamlari (5 dan 9 gacha qovurg‘a);

– Diafragma qoldiriladi yoki olib tashlanadi;

– Ko‘z mushagidan qovurg‘a uzunligi masofasi;

– Yon qismi 13-qovurg‘a konturi bo‘ylab olib tashlanadi.

JBT HS: 020110, 020210

Qoramol go‘shtining to‘sh qismi bo‘lagi 1643

Ko‘krak 13-qovurg‘ali old chorakdan (1063) 1-qovurg‘a va 1-to‘sh bo‘lagining tutashgan joyidan boshlanib, 11-qovurg‘ada diafragmaning qaytish nuqtasigacha va 13-qovurg‘agacha davom etadigan to‘g‘ri kesim bilan tayyorlanadi.

Belgilanishi lozim:

– Talab qilingan qovurg‘a raqami (10 dan 13 gacha qovurg‘a);

– Diafragma qoldiriladi yoki olib tashlanadi;

– Parallel kesish chizig‘i va ko‘krakni olib tashlash nuqtasi belgilanadi.

Izoh. To‘sh go‘shti (to‘sh suyagi): tavsif tafsilotlari uchun 1673, 1674 va 2473 band raqamlariga qarang.

JBT HS: 020120, 020220

Suyakli to‘sh go‘shtining qovurg‘a oldi qism bo‘lagi 1650–1653

(1650 – 5 qovurg‘a, 1651 – 4 qovurg‘a, 1652 – 6 qovurg‘a, 1653 – 7 qovurg‘a)

Qoramol go‘shtining to‘sh qismi bo‘lagi (1643-band) kindik uchini belgilangan qovurg‘aning kaudal cheti bo‘ylab olib tashlash orqali tayyorlanadi.

To‘sh-qovurg‘a bo‘lakchasining oldingi qismi (suyaksiz) 2330–2333 (2330 – 5 qovurg‘a, 2331 – 4 qovurg‘a, 2332 – 6 qovurg‘a, 2333 – 7 qovurg‘a). JBT HS: 020130, 020230.

Belgilanishi lozim:

– Talab qilingan qovurg‘a raqami.

JBT HS: 020120, 020220

Suyakli to‘sh go‘shtining orqa qovurg‘a bo‘lagi 1660–1665

(1660 – 5 qovurg‘a, 1661 – 4 qovurg‘a, 1662 – 6 qovurg‘a, 1663 – 7 qovurg‘a, 1664 – 8 qovurg‘a, 1665 – 9 qovurg‘a)

Qoramol go‘shtining to‘sh qismi bo‘lagi (1643) old uchni belgilangan qovurg‘aning kaudal cheti bo‘ylab olib tashlash orqali tayyorlanadi.

Ko‘krakning kindik uchi (suyaksiz) 2341–2345 (2342 – 6 qovurg‘a, 2340 – 5 qovurg‘a, 2341 – 4 qovurg‘a, 2343 – 7 qovurg‘a, 2344 – 8 qovurg‘a, 2345 – 9 qovurg‘a).

Belgilanishi lozim:

– Talab qilingan qovurg‘a raqami.

JBT HS: 020120, 020220

STANDARTLAR INSTITUTI #TQ1MMWQEEZ - 25.09.2026 O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGI VAZIRLIGI

To‘sh qovurg‘alari qismi 1673

Ko‘krak-qovurg‘a plastinasi 13-qovurg‘ali qoramol go‘shtining to‘sh qismi bo‘lagi (1643) tayyorlanadi. To‘sh suyagi va unga bog‘liq mushaklar 1-to‘sh bo‘lagidan boshlab qovurg‘a tog‘ayi orqali 7-qovurg‘a tog‘ayigacha kesib, to‘sh suyagini va unga bog‘liq mushaklarni olib tashlash orqali ajratiladi. Old chorakning 7-qovurg‘asidan 13-qovurg‘asigacha qovurg‘a tog‘ayining qorin konturi bo‘ylab kesim qilinib, kindikning suyaksiz qorin qismi (M. transversus abdominis) va unga bog‘liq mushaklar olib tashlanadi. Ko‘krak-qovurg‘a plastinasi quyidagi ixtiyoriy qovurg‘a raqamlaridan iborat bo‘lishi mumkin: (4-qovurg‘adan 13-qovurg‘agacha — 1-qovurg‘adan 10-qovurg‘agacha).

Belgilanishi lozim:

– Qovurg‘a raqamlari va qovurg‘a joylashuvi;

– Dorsal kesish chizig‘idan qovurg‘a uzunligi;

– Diafragma qoldiriladi yoki olib tashlanadi.

JBT HS: 020120, 020220

To‘sh go‘shti (to‘sh suyagi)1674

Ko‘krak uchi (to‘sh) va unga bog‘liq mushaklar qoramol go‘shtining to‘sh qismi bo‘lagi (1643) 1-to‘sh bo‘lagidan boshlanib, qovurg‘a tog‘ayi bo‘ylab 7-qovurg‘a tog‘ayigacha kesish orqali olib tashlanadi. To‘sh suyagi unga bog‘liq mushaklar bilan birga olib tashlanadi. (Asosiy mushaklar: M. pectoralis superficialis, M. pectoralis profundus va M. rectus thoracis).

Belgilanishi lozim:

– M. transversus thoracis qoldiriladi yoki olib tashlanadi;

– M. pectoralis profundus mushagi olib tashlanadi.

JBT HS: 020120, 020220

Ko‘krak kindik plastinasi 2473

Ko‘krak kindik plastinasi qoramol go‘shtining to‘sh qismi bo‘lagi (1643) old chorakning 7-qovurg‘asidan 13-qovurg‘asigacha qovurg‘a tog‘ayining qorin konturi bo‘ylab kesib, kindik uchining suyaksiz qorin qismini olib tashlash orqali tayyorlanadi. Asosiy mushaklar — M. transversus abdominis va M. rectus abdominis. Qorin chetidagi oq tolali to‘qima (linea alba) olib tashlanadi.

Belgilanishi lozim:

– Qorin pardasi (peritoneum) olib tashlanadi yoki qoldiriladi.

JBT HS: 020130, 020230

To‘liq qovurg‘a to‘plami 1599

To‘liq qovurg‘a to‘plami old chorakdan (1063) tayyorlanadi. Kurak va old oyoq (1626) olib tashlanadi. Qovurg‘a to‘plami 1-qovurg‘aning dorsal uchidan boshlab, vertikal ustunga parallel kesish orqali ajratiladi. Diafragma bo‘lagi qoldiriladi.

Belgilanishi lozim:

– Qovurg‘a raqami xaridor va sotuvchi o‘rtasida kelishiladi;

– Qovurg‘alar eni;

– Diafragma bo‘lagi olib tashlanadi.

JBT HS: 020120, 020220

Qovurg‘a bo‘lagi 1597

Qovurg‘alar pistola old chorakdan (1049) tayyorlanadi. Qovurg‘alarni pistola old chorakdan olib tashlash uchun 5- va 6-qovurg‘a oralig‘ida va ular konturi bo‘ylab qorin chetigacha

STANDARTLAR INSTITUTI #TQ1MMWQEEZ - 25.09.2026 O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO‘JALIGI VAZIRLIGI

to‘g‘ri kesim qilinib, qovurg‘a qismi old chorakdan ajratiladi. Yon 13-qovurg‘a konturi bo‘ylab qorin chetigacha kesib olib tashlanadi.

Belgilanishi lozim:

– Qovurg‘a raqami xaridor va sotuvchi o‘rtasida kelishiladi;

– Qovurg‘alar eni;

– Diafragma bo‘lagi qoldiriladi yoki olib tashlanadi.

JBT HS: 020120, 020220

Kurak osti bo‘lagi — uzun kesim (suyakli) 1622

Kurak osti bo‘lagi — uzun kesim (suyakli) old chorakdan (1049) kurak va old oyoq (1626), to‘liq qovurg‘a to‘plami (1599) va ortiqcha go‘sht va yog‘lardan tozalangan qovurg‘a bo‘lagi (1604) olib tashlangandan so‘ng tayyorlanadi. Qorin kesish chizig‘i ko‘z mushagidan (M. longissimus dorsi) taxminan 75 mm masofada, umurtqa ustuniga parallel bo‘lib, 7 ta bo‘yin umurtqasi va 4 dan 6 gacha ko‘krak umurtqasi hamda tegishli qovurg‘a raqamlarini o‘z ichiga oladi. M. trapezius va M. rhomboideus olib tashlanadi, ostki kesim (M. subscapularis) esa mahkam biriktirilgan holda qoladi.

Belgilanishi lozim:

– M. trapezius qoldiriladi;

– Talab qilingan qovurg‘a raqami;

– Ligamentum nuchae olib tashlanadi;

– Ostki kesim (M. subscapularis) olib tashlanadi.

JBT HS: 020120, 020220

Kurak osti to‘rtburchak bo‘lagi 1617

Kurak — to‘g‘ri kesim old chorakdan (1063) qoramol go‘shtining to‘sh qismi bo‘lagi (1643) va ortiqcha go‘sht va yog‘lardan tozalangan qovurg‘a bo‘lagi (1604) olib tashlangandan so‘ng tayyorlanadi. Bo‘yin go‘sht bo‘lagi (1630) old chorakdan 1-qovurg‘aga parallel va undan kranial, 7-bo‘yin va 1-ko‘krak umurtqalarining tutashgan joyidan to‘g‘ri kesim bilan ajratiladi. Kurak — to‘g‘ri kesim 4 dan 6 gacha qovurg‘adan iborat bo‘lib, qorin kesish chizig‘i ko‘z mushagidan (M. longissimus dorsi) 75 mm masofada va umurtqa ustuniga parallel ravishda 1-qovurg‘agacha boradi. Dorsal chetdagi yog‘ to‘plami bo‘sh mushak to‘qimasi bilan birga olib tashlanadi.

Belgilanishi lozim:

– Talab qilingan qovurg‘a raqami (4 dan 6 gacha qovurg‘a);

– Ko‘z mushagidan masofa;

– M. subscapularis qoldiriladi yoki olib tashlanadi;

– Ligamentum nuchae qoldiriladi yoki olib tashlanadi.

JBT HS: 020120, 020220

Bo‘yin go‘sht bo‘lagi 1630

Bo‘yin old chorakdan (1063) 1-qovurg‘aga parallel va undan kranial, 7-bo‘yin va 1-ko‘krak umurtqalarining tutashgan joyidan to‘g‘ri kesim bilan olib tashlanadi.

Belgilanishi lozim:

– Ligamentum nuchae qoldiriladi yoki olib tashlanadi.

JBT HS: 020120, 020220

STANDARTLAR INSTITUTI #TQ1MMWQEEZ - 25.09.2026 O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGI VAZIRLIGI

ortiqcha go‘sht va yog‘lardan tozalangan qovurg‘a bo‘lagi 1604

Tayyorlangan qovurg‘alar old chorakdan (1063) qoramol go‘shtining to‘sh qismi bo‘lagi (1643) va kurak osti to‘rtburchak bo‘lagi (1617) olib tashlangandan so‘ng tayyorlanadi. Qovurg‘a bo‘lagining orqa yuqori qismi (1694) bel (kaudal) uchida M. longissimus dorsi (ko‘z mushagi) dan 75 mm masofada, umurtqa ustuniga parallel (kranial) ravishda belgilangan qovurg‘agacha olib tashlanadi. Tayyorlangan qovurg‘alardagi umurtqa tanasi (chine) olib tashlanib, yog‘siz go‘sht ochiladi, biroq o‘simtasimon o‘simtalar (patsimon suyaklar) biriktirilgan holda qoldiriladi.

Belgilanishi lozim:

– Talab qilingan qovurg‘a raqamlari (4 dan 9 gacha qovurg‘a);

– O‘simtasimon o‘simta qoldiriladi yoki olib tashlanadi;

– Kurak uchi va unga bog‘liq tog‘ay qoldiriladi yoki olib tashlanadi;

– Ko‘z mushagidan qovurg‘a uzunligi masofasi;

– Qopqoq mushagi (M. trapezius) qoldiriladi yoki olib tashlanadi;

– Ligamentum nuchae qoldiriladi yoki olib tashlanadi.

Izoh. Tayyorlangan qovurg‘alar ko‘pincha Pistolet shakldagi orqa choragidan (1020–1028) olinadi.

JBT HS: 020120, 020220

Qovurg‘a bo‘lagining orqa yuqori qismi 1694

Kalta qovurg‘alar old chorakdan (1063) qoramol go‘shtining to‘sh qismi bo‘lagi (1643) ortiqcha go‘sht va yog‘lardan tozalangan qovurg‘a bo‘lagi (1604) va kurak — Kurak osti to‘rtburchak bo‘lagi (1617) olib tashlangandan so‘ng tayyorlanadi. Kalta qovurg‘a kesish chizig‘i M. longissimus dorsi (go‘sht ko‘zi) dan taxminan 75 mm masofada va umurtqa ustuniga parallel bo‘ladi. M. cutaneus trunci, agar boshqacha belgilanmagan bo‘lsa, olib tashlanadi.

Belgilanishi lozim:

– Talab qilingan qovurg‘a raqamlari (1 dan 9 gacha qovurg‘a) va qovurg‘a joylashuvi;

– M. cutaneus trunci qoldiriladi;

– M. latissimus dorsi mushagi qoldiriladi yoki olib tashlanadi;

– Yog‘ qoplamasi qoldiriladi yoki olib tashlanadi;

– Diafragma qoldiriladi yoki olib tashlanadi;

– Bo‘laklab kesish o‘lchami talablari.

JBT HS: 020120, 020220

Tozalangan qovurg‘a bo‘lagi 1695

Zaxira qovurg‘alar old chorakdan (1063) tayyorlanadi va qovurg‘a suyaklari hamda qovurg‘alararo mushaklardan iborat bo‘ladi. Zaxira qovurg‘alar qovurg‘a qafasining istalgan qismidan olinishi mumkin.

Belgilanishi lozim:

– Qovurg‘a raqami va qovurg‘a joylashuvi;

– Qovurg‘a qismining o‘lchami.

JBT HS: 020120, 020220

Oldingi oyoq boldir go‘shti, shin-go‘sht (qo‘y, qoramol yoki boshqa chorva mollarining old va orqa oyoq mushaglari)1680

Boldir-so‘qta old yoki orqa oyoqlardan (yozuvchi/bukuvchi mushaklar guruhi) tayyorlanadi. Old oyoq old chorakdan ko‘krakni olib tashlash chizig‘i bo‘ylab, M. triceps va M. biceps brachii orqali va yelka suyagining distal uchigacha kesib, (bilak/tirsak suyaklari) va unga

STANDARTLAR INSTITUTI #TQ1MMMQEEZ - 25.05.2026 O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO‘JALIGI VAZIRLIGI

bog‘liq mushaklarni qamrab olgan holda olib tashlanadi. Orqa oyoq orqa chorakdan tizza bo‘g‘imi orqali kesib, (katta boldir/tovon suyaklari) ni atrofdagi bukuvchi/yozuvchi mushaklar guruhi bilan birga olib tashlash orqali ajratiladi.

Belgilanishi lozim:

– Old chorak tirsagi (olecranon) va bilaguzuk bo‘g‘imini go‘sht sathida olib tashlash;

– Orqa chorak tovon va tizza bo‘g‘imlarini go‘sht sathida olib tashlash.

Izoh. 1680 Oldingi oyoq boldir go‘shti, shin-go‘sht (qo‘y, qoramol yoki boshqa chorva mollarining old va orqa oyoq mushaglari) (birga qadoqlangan); 1682 — faqat old chorak uchun; 1683 — faqat orqa chorak uchun.

JBT HS: 020120, 020220

Tos- sonning ichki tomonidan ajratib olingan go‘sht bo‘lagi 2010

Son ichki qismi son suyagidan kaudal va medial joylashgan bo‘lib, Tos- son bo‘lagining yon/tashqi bo‘lagi (2060) hamda tos-son bo‘lagining tashqi qismi (2020) o‘rtasidagi tabiiy chok bo‘ylab olib tashlanadi. Son uchi, tolali to‘qima, chov limfa tuguni va atrofdagi yog‘ olib tashlanadi.

Belgilanishi lozim:

– Yog‘ qoplamasi belgilanadi;

– Tik turg‘azuvchi mushak qoldiriladi yoki olib tashlanadi;

– Biriktiruvchi to‘qima qoldiriladi yoki olib tashlanadi;

– Son qon tomirlari qoldiriladi yoki olib tashlanadi.

JBT HS: 020130, 020230

Son ichki qismi — qopqoqsiz 2011

Tos- sonning ichki tomonidan ajratib olingan go‘sht bo‘lagi (2010) M. gracilis ni tabiiy chok bo‘ylab olib tashlash orqali tayyorlanadi. Yog‘ to‘plamlari olib tashlanadi.

Muqobil tavsif: Son ichki qismi — qopqoqsiz, yon mushaklari olib tashlangan (2014); yoki Son ustki qismi — qopqoqsiz, yon mushaklari olib tashlangan (2006). Bunda M. pectineus va M. sartorius yon mushaklari olib tashlanadi.

Belgilanishi lozim:

– M. pectineus va/yoki M. sartorius qoldiriladi yoki olib tashlanadi.

JBT HS: 020130, 020230

Son ichki qopqog‘i 2012

Tos- sonning ichki tomonidan ajratib olingan go‘sht bo‘lagi (2010) tabiiy chok bo‘ylab olib tashlangan M. gracilis mushagidan iborat.

Belgilanishi lozim:

– Tolali to‘qima va yog‘ to‘plamlari qoldiriladi yoki olib tashlanadi;

– M. pectineus va M. sartorius qoldiriladi yoki olib tashlanadi.

JBT HS: 020130, 020230

Tos son ingichka mushak diafragmasining tashqi qismi 2033

Son tashqi go‘shti son tashqi qismidan (2030) tayyorlanadi va Tos-son qismining suyaksiz mushak bo‘lagi (2050) hamda Son qismining yarim payli mushak bo‘lagi (2040) tabiiy chok bo‘ylab ajratiladi. Son tashqi yassi mushagi va dumaloq mushak ko‘zidagi barcha teri osti yog‘i, biriktiruvchi to‘qima, parda va kumushsimon parda olib tashlanadi.

Belgilanishi lozim:

– M. glutobiceps ning ponasimon mushagi yoki yassi qismi qoldiriladi yoki olib tashlanadi.

STANDARTLAR INSTITUTI #TQ1MMWQEEZ - 25.09.2026 O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGI VAZIRLIGI

JBT HS: 020130, 020230

Son ichki go‘shti 2035

Son ichki go‘shti son ichki qismi — qopqoqsizdan (2011) barcha parda, biriktiruvchi to‘qima va son qon tomirlarini olib tashlash orqali tayyorlanadi.

Belgilanishi lozim:

– M. pectineus va M. sartorius qoldiriladi yoki olib tashlanadi.

Izoh. Son ichki go‘shti (2035) va Tos son ingichka mushak diafragmasining tashqi qismi (2033) ning belgilangan kombinatsiyalari muqobil ravishda tozalangan go‘sht deb tavsiflanishi va istalgan kod belgisi bilan qo‘llanilishi mumkin.

JBT HS: 020130, 020230

Tos-son bo‘lagining tashqi qismi 2020

Son orqa bo‘lagi son suyagidan lateral/kaudal joylashgan bo‘lib, Tos- son bo‘lagining yon/tashqi bo‘lagi (2060) hamda Tos- sonning ichki tomonidan ajratib olingan go‘sht bo‘lagi (2010) o‘rtasidagi tabiiy chok bo‘ylab olib tashlanadi. Bo‘lakning oyoq uchi Axilles payi va tovon mushagi (M. gastrocnemius) tutashgan joyidan to‘g‘ri kesiladi. Dumbag‘oz suyagidan biriktirilgan tog‘ay olib tashlanadi.

Belgilanishi lozim:

– Axilles payi qoldiriladi yoki olib tashlanadi;

– Tizza osti limfa tuguni qoldiriladi yoki olib tashlanadi.

JBT HS: 020130, 020230

Son tashqi qismi 2030

Tos-son bo‘lagining tashqi qismidan (2020) tovon mushagini (M. gastrocnemius) olib tashlash orqali tayyorlanadi. Tizza osti limfa tuguni, atrofdagi yog‘ va biriktiruvchi to‘qima olib tashlanadi.

Belgilanishi lozim:

– Qorin tomonidagi qalin biriktiruvchi to‘qima (kumushsimon parda) olib tashlanadi yoki qoldiriladi.

JBT HS: 020130, 020230

Son qismining yarim payli mushak bo‘lagi 2040

Dumaloq mushak ko‘zi son tashqi qismidan (2030) son tashqi yassi mushagi M. gluteobiceps va dumaloq mushak ko‘zi M. semitendinosus o‘rtasidagi tabiiy chok bo‘ylab ikki mushakni ajratish orqali tayyorlanadi.

JBT HS: 020130, 020230

Tos-son qismining suyaksiz mushak bo‘lagi 2050

Son tashqi yassi mushagi son tashqi qismidan (2030) M. gluteobiceps va M. semitendinosus o‘rtasidagi tabiiy chok bo‘ylab ikki mushakni ajratish orqali tayyorlanadi.

Belgilanishi lozim:

– Qorin tomonidagi qalin biriktiruvchi to‘qima (kumushsimon parda) olib tashlanadi yoki qoldiriladi.

JBT HS: 020130, 020230

Tos- son bo‘lagining yon/tashqi bo‘lagi 2060

Tos-son suyagining yuqori qismisiz bo‘lagi (1500) olinadi va tos- sonning ichki tomonidan ajratib olingan go‘sht bo‘lagi (2010) tos-son bo‘lagining tashqi qismi (2020) o‘rtasidagi tabiiy

STANDARTLARNI TARJIMA QILISH BO‘YICHA TEXNIK QO‘MITA

choklar bo‘ylab olib tashlanadi. Tizza qopqog‘i, bo‘g‘im kapsulasi va atrofdagi biriktiruvchi to‘qima olib tashlanadi.

Belgilanishi lozim:

– Qizil parda (M. cutaneus trunci) qoldiriladi yoki olib tashlanadi;

– Dumg‘aza uchidagi sharsimon uch mushaklarining ochilish darajasi belgilanadi.

JBT HS: 020130, 020230

Tozalangan tos-son yon go‘sht bo‘lagi 2070

Tos- son bo‘lagining yon/tashqi bo‘lagidan (2060) qopqoq mushagini (M. tensor fasciae latae) va unga bog‘liq yog‘ hamda yonbosh osti limfa tugunini olib tashlash orqali tayyorlanadi.

Belgilanishi lozim:

– Dumg‘aza uchidagi sharsimon uch mushaklarining ochilish darajasi belgilanadi.

Asosiy mushaklar: M. rectus femoris (yumaloq bo‘lak ko‘zi) 2067; M. vastus lateralis (yumaloq bo‘lak qoplamasi) 2068; M. vastus intermedius (yumaloq bo‘lak ostki kesimi) 2069.

JBT HS: 020130, 020230

Bel qismining kesib olingan lahm bo‘lagi 2150

Belcha orqa chorakdan tayyorlanadi va bel umurtqalarining qorin yuzasi hamda yonbosh suyagining yon yuzasidan bir bo‘lak holida olib tashlanadi. Yon tasma mushagi (M. psoas minor) biriktirilgan holda qoladi.

Belgilanishi lozim:

– Yog‘ qoplamasi qoldiriladi yoki olib tashlanadi;

– Kumushsimon parda qoldiriladi yoki olib tashlanadi;

– M. iliacus (yon tasmaga qo‘shni) qoldiriladi yoki olib tashlanadi.

JBT HS: 020130, 020230

Belning kichik mushagsiz bo‘lagi 2160

Bel qismining kesib olingan lahm bo‘lagi (2150) yon tasma M. psoas minor ni olib tashlash orqali qo‘shimcha tozalanadi.

JBT HS: 020130, 020230

Bel — suyaksiz 2146

Orqa-bel bo‘lagi (suyakda) (1525) barcha suyaklar va tog‘aylarni olib tashlash orqali tayyorlanadi. Bel M. longissimus dorsi va unga bog‘liq mushaklardan iborat.

Belgilanishi lozim:

– Talab qilingan qovurg‘a raqami;

– Ko‘z mushagidan masofa;

– M. multifidus qoldiriladi yoki olib tashlanadi.

JBT HS: 020130, 020230

Mol tanasining suyaksiz bel go‘sht bo‘lagi 2140

Yupqa bel orqa choragidan (1010) bel-dumg‘aza tutashgan joyidan yon qismining qorin tomonigacha kesish orqali tayyorlanadi. Yon ko‘z mushagi M. longissimus dorsi dan kranial va kaudal uchlarida belgilangan masofada olib tashlanadi.

Belgilanishi lozim:

– Talab qilingan qovurg‘a raqamlari (0 dan 3 gacha qovurg‘a);

– Ko‘z mushagidan masofa;

– Qovurg‘alararo mushaklar qoldiriladi yoki olib tashlanadi;

– O‘simtaustki boylam qoldiriladi yoki olib tashlanadi;

STANDARTLAR INSTITUTI #TQ1MMWQEEZ - 25.09.2026 O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGI VAZIRLIGI

– M. multifidus qoldiriladi yoki olib tashlanadi.

JBT HS: 020130, 020230

Qorinning pastki qismidan olingan bo‘lak 2200

Yupqa yon orqa choragidan (1010) yuza chov limfa tugunidan boshlanib, M. rectus abdominus ni ikkiga bo‘lib, son konturi bo‘ylab davom etib, qovurg‘a konturi bo‘ylab 13-qovurg‘agacha qorin yuzasiga qadar kesish orqali tayyorlanadi. Qorin chetidagi biriktiruvchi to‘qima (linea alba) olib tashlanadi.

Belgilanishi lozim:

– M. cutaneus trunci qoldiriladi yoki olib tashlanadi;

– M. cutaneus trunci ostidagi bez va yog‘ to‘plamlari qoldiriladi yoki olib tashlanadi.

JBT HS: 020130, 020230

Qorin go‘sht bo‘lagining to‘g‘ri mushagi 2210

Yon steyki qorinning pastki qismidan olingan bo‘lakdan (2200) tayyorlanadi va M. rectus abdominis ning yassi yog‘siz go‘shtli qismi bo‘lib, seroz parda va biriktiruvchi to‘qima mushakdan ajratiladi.

JBT HS: 020130, 020230

Qorin qismining ichki ko‘ndalang mushak bo‘lagi 2205

Ichki diafragma bo‘lagi (M. transversus abdominis) orqa choragining (1010) qorin devorining ichki tomonida joylashgan va qoramol go‘shtining to‘sh qismi bo‘lagi (1643) kindik uchi qismigacha cho‘ziladi. Qorin pardasi va yog‘ parchalari olib tashlanadi.

Belgilanishi lozim:

– Orqa chorak va/yoki old chorak qismi kiritiladi;

– Parda qoplamasi qoldiriladi yoki olib tashlanadi.

JBT HS: 020130, 020230

Ichki yon plastinasi 2203

Muqobil tavsif: Pastki bel-son uchi, qatlam.

Ichki yon plastinasi qorinning pastki qismidan olingan bo‘lagidan (2200) tayyorlanadi va M. obliquus internus abdominis mushagining eng qalin qismidir. Barcha ko‘rinadigan yog‘ olib tashlanadi.

JBT HS: 020130, 020230

Qorin va ko‘krak bo‘shliqlarini ajratib turuvchi diafragmaning tashqi yupqa mushak go‘sht bo‘lagi 2190

Yupqa diafragma diafragmaning qovurg‘a mushak qismidir. Yog‘siz qizil mushakni qoplamaydigan barcha oq payli to‘qima olib tashlanadi.

Belgilanishi lozim:

– Yog‘ va parda qoplamasi qoldiriladi yoki olib tashlanadi.

JBT HS: 020130, 020230

Diafragmaning go‘shtli mushak bo‘lagi 2180

Qalin diafragma diafragmaning bel qismidir. Barcha biriktiruvchi to‘qima, parda va yog‘ olib tashlanadi.

JBT HS: 020130, 020230

STANDARTLAR INSTITUTI #TQ1MMWQEEZ - 25.09.2026 O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGI VAZIRLIGI

bel-dumg‘azaning pastki bo‘lagi 2081

Pastki bel-son bo‘lagi orqa choragi, Pistolet shakldagi orqa choraidan (1010–1020) tayyorlanadi va atsetabulumdan kranial o‘tib o‘tirg‘ich limfa tuguniga qadar kesim hamda to‘rt boshli mushaklar guruhi bo‘ylab qorin kesimi va tabiiy chok bo‘ylab M. tensor fasciae latae mushagini qamrab olgan holda olib tashlanadi. Bel bel-dumg‘aza tutashgan joyidan yon qismining qorin tomoniga qarab to‘g‘ri chiziqda ajratiladi. Dumning (yon) bir qismi olib tashlanadi.

Belgilanishi lozim:

– Qalin biriktiruvchi to‘qima olib tashlanadi.

JBT HS: 020130, 020230

Tos- sonning yuqori qismidan ajratib olingan go‘sht bo‘lagi 2120

Yuqori bel-son bo‘lagi Tos-son suyagining yuqori qismidan (2090) M. tensor fasciae latae (dum) ni M. gluteus medius va M. tensor fasciae latae tutashgan joyidan to‘g‘ri kesim bilan olib tashlash orqali tayyorlanadi, bunda M. gluteus medius yuzasi taxminan 25 mm ochiladi va M. tensor fasciae latae ning bir qismi yuqori bel-son bo‘lagining yon yuzasiga biriktirilgan holda qoldiriladi.

Belgilanishi lozim:

– Qalin biriktiruvchi to‘qima qoldiriladi yoki olib tashlanadi.

JBT HS: 020130, 020230

Tos-son suyagining yuqori qismidan 2090

Dumg‘aza orqa choragidan (1010) M. tensor fasciae latae ning kaudal uchidan boshlanib, Tozalangan tos-son yon go‘sht bo‘lagi (2070) ustidan tabiiy chok bo‘ylab to‘rt boshli mushaklar guruhi asosigacha kesish orqali tayyorlanadi. Atsetabulumdan kranial nuqtaga, dumg‘azaning dorsal chetidagi o‘tirg‘ich limfa tuguniga qadar to‘g‘ri kesim qilinadi. Bel (kranial uch) bel-dumg‘aza tutashgan joyidan tuber coxae dan kranial to‘g‘ri chiziqda yon qismining qorin tomoniga qarab ajratiladi.

Belgilanishi lozim:

– Qalin biriktiruvchi to‘qima qoldiriladi yoki olib tashlanadi;

– M. tensor fasciae latae (dum) ning qoldiriladigan uzunligi belgilanadi.

JBT HS: 020130, 020230

Tos-son suyagi yuqori qismining D-bo‘lagi 2100

Tos-son suyagining yuqori qismidan (2090) dumni (yon) M. gluteus medius va M. tensor fascia latae o‘rtasidagi tabiiy chok bo‘ylab kesib, dumning barchasini yon yuzadan olib tashlash orqali tayyorlanadi.

Belgilanishi lozim:

– Qalin biriktiruvchi to‘qima olib tashlanadi.

JBT HS: 020130, 020230

O‘rtacha dumg‘aza mushagi 2093

Tos-son suyagining yuqori qismidan (2090) barcha mushak guruhlarini olib tashlab, faqat M. gluteus medius mushagining qismini dumg‘aza ko‘zi sifatida qoldirish orqali tayyorlanadi.

Belgilanishi lozim:

– Qalin biriktiruvchi to‘qima qoldiriladi yoki olib tashlanadi;

– M. gluteus medius mushagining dorsal tomonini tabiiy chok bo‘ylab ajratish;

– Parda va kumushsimon pardani olib tashlash;

– Tavsif xaridor va sotuvchi o‘rtasida kelishiladi.

STANDARTLAR INSTITUTI #TQ1MMWQEEZ - 25.09.2026 O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGI VAZIRLIGI

JBT HS: 020130, 020230

Dumg‘aza-ikki boshli mushak bo‘lagi 2091

Tos-son suyagining yuqori qismidan (2090) qopqoq mushagini (M. gluteobiceps) tabiiy chok bo‘ylab olib tashlash orqali tayyorlanadi.

Belgilanishi lozim:

– Yog‘ qoldiriladi yoki olib tashlanadi;

– Kumushsimon parda qoldiriladi yoki olib tashlanadi.

JBT HS: 020130, 020230

Son-bel quyi qismining yumaloq lahmi 2133

Son-bel quyi qismining yumaloq lahmi M. vastus lateralis va M. rectus femoris mushaklaridan iborat. Pastki bel-son uchi sharsimon uchi M. tensor fascia latae (uchburchak uch) va M. obliquus internus abdominis (ichki yon plastinasi) dan tabiiy chok bo‘ylab ajratiladi. Barcha suyak, tog‘ay va tashqi teri to‘qimasi chiqarib tashlanadi.

JBT HS: 020130, 020230

Son qismining yon-ustki mushak bo‘lagi 2131

Pastki bel-son uchburchak uchi (tri-tip) M. tensor fasciae latae (uchburchak shaklidagi mushak) ning Tos-son suyagining yuqori qismidan (2090) M. tensor fasciae latae va M. gluteus medius mushaklari o‘rtasidagi tabiiy chok bo‘ylab ajratilgan qismidir.

Belgilanishi lozim:

– Yog‘ qoplamasi qoldiriladi yoki olib tashlanadi;

– Biriktiruvchi to‘qima qoldiriladi yoki olib tashlanadi.

JBT HS: 020130, 020230

To‘sh-qovurg‘a bo‘lagi (suyaksiz) 2323

Qoramol go‘shtining to‘sh qismi bo‘lagidan (1643) barcha suyaklar va tog‘aylarni olib tashlash orqali tayyorlanadi. Ko‘krak mushaklaridan medial joylashgan yog‘li to‘qima olib tashlanadi. Qorin chetidagi oq tolali to‘qima (linea alba) olib tashlanadi.

Belgilanishi lozim:

– Talab qilingan qovurg‘a raqami (10 dan 13 gacha qovurg‘a);

– Qovurg‘alararo mushaklar qoldiriladi yoki olib tashlanadi;

– Diafragma qoldiriladi yoki olib tashlanadi;

– Qorin pardasi qoldiriladi yoki olib tashlanadi;

– Qorin qismining ichki ko‘ndalang mushak bo‘lagi (2205) (M. transversus abdominis) qoldiriladi yoki olib tashlanadi.

JBT HS: 020130, 020230

Qirrasiz suyaksiz to‘sh-qovurg‘a bo‘lagi 2358

Ko‘krak — To‘sh-qovurg‘a bo‘lagi (suyaksiz) (2323) ustki qatlam, unga bog‘liq yog‘ va qovurg‘alararo mushaklarni tabiiy chok bo‘ylab to‘liq olib tashlash orqali tayyorlanadi. Qorin qismining ichki ko‘ndalang mushak bo‘lagi (2205) (M. transversus abdominis) va oq tolali to‘qima (linea alba) olib tashlanadi. Qizil parda (M. cutaneus trunci), agar boshqacha belgilanmagan bo‘lsa, olib tashlanadi.

Belgilanishi lozim:

– Talab qilingan qovurg‘a raqami (10 dan 13 gacha qovurg‘a);

– Qizil parda (M. cutaneus trunci) qoldiriladi.

JBT HS: 020130, 020230

STANDARTLAR INSTITUTI #TQ1MMWQEEZ - 25.09.2026 O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGI VAZIRLIGI

Ko‘krak-qovurg‘a bo‘lagining oldingi qismi suyaksiz, qirrasiz bo‘lagi 2353

To‘sh-qovurg‘a bo‘lagi (suyaksiz) dan (2323) kindik uchi qismini belgilangan qovurg‘aning kaudal cheti bo‘ylab olib tashlash orqali tayyorlanadi. Ustki qatlam old uchdan tabiiy chok bo‘ylab unga bog‘liq yog‘ va qovurg‘alararo mushaklar bilan birga olib tashlanadi. Ko‘krak mushaklari o‘rtasidagi yog‘li to‘qima to‘liq olib tashlanadi.

Belgilanishi lozim:

– Talab qilingan qovurg‘a raqami (4 dan 7 gacha qovurg‘a) va qovurg‘a joylashuvi;

– M. cutaneus trunci qoldiriladi yoki olib tashlanadi.

JBT HS: 020130, 020230

Ko‘krak qismi (suyaksiz) 2329

Muqobil tavsif: Ko‘krak qismi (suyaksiz).

Pektoral go‘shti — Qoramol go‘shtining to‘sh qismi bo‘lagi (1643) belgilangan kesish chizig‘i bo‘ylab olib tashlangandan so‘ng kurakda qoladigan (M. pectoralis profundus) mushagining qismidir. Kurakda qoladigan chuqur pektoral yoki (M. pectoralis profundus) mushak qismi tabiiy choklar bo‘ylab olib tashlanadi.

Belgilanishi lozim:

– Ko‘krakni olib tashlash kesish chizig‘i.

JBT HS: 020130, 020230

"spenser" suyaksiz umurtqa pog‘onasi 2230

Spenser bo‘lagi oldingi chorak qism (1063) qoramol go‘shtining to‘sh qismi bo‘lagi (1643), kurak — Kurak osti to‘rtburchak bo‘lagi (1617), Ko‘krak qismining suyaksiz go‘sht bo‘lagi (2300) va Oldingi oyoq boldir go‘shti, shin-go‘sht (qo‘y, qoramol yoki boshqa chorva mollarining old va orqa oyoq mushaglari) (1680) olib tashlangandan so‘ng tayyorlanadi. Qovurg‘a uchlari M. longissimus dorsi (ko‘z mushagi) dan belgilangan masofada olib tashlanadi. Barcha suyaklar va qovurg‘alararo mushaklar olib tashlanadi.

Belgilanishi lozim:

– Talab qilingan qovurg‘a raqami va qovurg‘a joylashuvi;

– Ko‘z mushagidan qovurg‘a uchini olib tashlash chizig‘i masofasi;

– Ligamentum nuchae qoldiriladi yoki olib tashlanadi.

Izoh. Spenser bo‘lagi ko‘pincha pistolet shakldagi orqa choragidan (1020–1028) olinadi.

JBT HS: 020130, 020230

Suyaksiz orqa qismdan olingan go‘sht bo‘lagi 2240

Qovurg‘a ko‘zi bo‘lagi oldingi chorak qism (1063) tayyorlanadi va qovurg‘alarning dorsal qismlari ostidagi M. longissimus dorsi hamda unga bog‘liq mushaklardan iborat (4-qovurg‘aning kaudal chetidan 13-qovurg‘agacha).

Belgilanishi lozim:

– Talab qilingan qovurg‘a raqami (4 dan 8 gacha qovurg‘a) va qovurg‘a joylashuvi;

– M. iliocostalis: qoldiriladi yoki olib tashlanadi.

Izoh. Qovurg‘a ko‘zi bo‘lagi ko‘pincha pistolet shakldagi orqa choragidan (1020–1028) olinadi.

JBT HS: 020130, 020230

Suyaksiz bel qismining yuqori bo‘lagi go‘shti 2229

Muqobil tavsif: Suyaksiz bel qismining yuqori bo‘lagi go‘shti.

STANDARTLAR INSTITUTI #TQ1MMWQEEZ - 25.09.2026 O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGI VAZIRLIGI

Suyaksiz orqa qismdan olingan go‘sht bo‘lagidan (2240) olinadi va M. spinalis dorsi hamda M. multifidus dorsi mushaklaridan iborat. M. longissimus va M. complexus mushaklari tabiiy choklar bo‘ylab kesib olib tashlanadi.

Belgilanishi lozim:

– M. complexus kiritiladi;

– M. multifidus olib tashlanadi.

JBT HS: 020130, 020230

Suyaksiz kurak osti bo‘lagi) 2275

Suyaksiz kurak osti bo‘lagi — Kurak osti to‘rtburchak bo‘lagidan (1617) tayyorlanadi. Qorin kesish chizig‘i M. longissimus dorsi (ko‘z mushagi) dan taxminan 75 mm masofada va umurtqa ustuniga parallel ravishda 1-qovurg‘agacha boradi. M. rhomboideus olib tashlanadi, M. subscapularis (ostki kesim) esa mahkam biriktirilgan holda qoladi. M. trapezius, agar boshqacha belgilanmagan bo‘lsa, olib tashlanadi.

Belgilanishi lozim:

– Talab qilingan qovurg‘a raqamlari (4 dan 6 gacha qovurg‘a);

– Kranial kesish chizig‘i: 6- va 7-bo‘yin umurtqalari oralig‘ida yoki 7-bo‘yin va 1-ko‘krak umurtqalari oralig‘ida;

– M. trapezius qoldiriladi;

– Ligamentum nuchae qoldiriladi yoki olib tashlanadi;

– M. subscapularis (ostki kesim) qoldiriladi yoki olib tashlanadi.

JBT HS: 020130, 020230

Suyaksiz uzun kurak osti bo‘lagi 2289

Suyaksiz uzun kurak osti bo‘lagi) oldingi chorak qism (1063) qoramol go‘shtining to‘sh qismi bo‘lagi (1643) va ortiqcha go‘sht va yog‘lardan tozalangan qovurg‘a bo‘lagi (1604) olib tashlangandan so‘ng tayyorlanadi. Qorin kesish chizig‘i M. longissimus dorsi (ko‘z mushagi) dan taxminan 75 mm masofada va umurtqa ustuniga parallel. Bo‘yin go‘sht bo‘lagi (2280) 3- va 4-bo‘yin umurtqalari oralig‘idagi kaudal kesish chizig‘iga parallel to‘g‘ri kesim bilan olib tashlanadi. M. rhomboideus olib tashlanadi. M. subscapularis (ostki kesim), agar boshqacha belgilanmagan bo‘lsa, mahkam biriktirilgan holda qoladi. M. trapezius, agar boshqacha belgilanmagan bo‘lsa, olib tashlanadi.

Belgilanishi lozim:

– M. trapezius qoldiriladi;

– Ligamentum nuchae qoldiriladi yoki olib tashlanadi;

– M. subscapularis (ostki kesim) olib tashlanadi.

JBT HS: 020130, 020230

Tozalangan suyaksiz kurak osti bo‘lagi 2268

Kurak osti ko‘z bo‘lagi kurak osti bo‘lagidan (2275) M. serratus ventralis ning bir qismini qorin chetidan taxminan 75 mm masofada va umurtqa ustuniga parallel kesib olib tashlash orqali tayyorlanadi.

Belgilanishi lozim:

– Eni: kesish chizig‘ining qorin chetidan masofasi;

– Ligamentum nuchae qoldiriladi yoki olib tashlanadi.

JBT HS: 020130, 020230

STANDARTLAR INSTITUTI #TQ1MMWQEEZ - 25.09.2026 O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGI VAZIRLIGI

Kurak osti suyagining ichki qismi 2264

Tozalangan suyaksiz kurak osti bo‘lagi (2268) tayyorlanadi va ko‘z mushagining qorin chetidagi qovurg‘a go‘shti olib tashlangandan hamda ko‘krak umurtqalariga parallel kesilgandan so‘ng qoladigan ko‘z mushak massasidir. Kurak osti ko‘zi M. longissimus dorsi, M. spinalis dorsi, M. complexus va M. multifidus dorsi dan iborat.

Belgilanishi lozim:

– Kranial kesish chizig‘i xaridor va sotuvchi o‘rtasida kelishiladi.

JBT HS: 020130, 020230

Bo‘yin go‘sht bo‘lagi (suyaksiz) 2280

Bo‘yin bo‘lagi suyakli Bo‘yin bo‘lagidan (1630) tayyorlanadi. Suyaklar, tog‘aylar va ochiq paylar olib tashlanadi. Ligamentum nuchae, agar boshqacha belgilanmagan bo‘lsa, olib tashlanadi.

Belgilanishi lozim:

– Ligamentum nuchae qoldiriladi.

JBT HS: 020130, 020230

Tananing teri osti mushagi 2196

Tana teri osti mushagi tananing tashqi yuzasidagi yupqa qizil go‘sht qoplamasi bo‘lib, ostidagi yog‘dan ajratib olinadi.

Belgilanishi lozim:

– Eng qalin qismi qoldiriladi yoki olib tashlanadi;

– Qismning minimal o‘lchami.

JBT HS: 020130, 020230

Bo‘yin do‘ng mushag qismi 2278

Bo‘yin do‘ngi Oldingi chorak qism (1063) olinadi va kurak hamda bo‘yinning dorsal chetida joylashgan M. rhomboideus mushagining asosiy qismidir.

Belgilanishi lozim:

– Qoldiriladigan mushak nisbati.

JBT HS: 020130, 020230

Kurak oldi mushagi 2310

Kurak yumshoq mushagi kurak suyagidan lateral, kurak qirrasining kranial tomonida joylashgan konussimon mushakdir. Yog‘ qoplamasi olib tashlanadi.

Belgilanishi lozim:

– Biriktiruvchi to‘qima qoplamasi: qoldiriladi yoki olib tashlanadi.

JBT HS: 020130, 020230

Suyakli kurak bo‘lagi 1621

Quyidagilardan iborat: Ko‘krak qismining suyaksiz go‘sht bo‘lagi (2300); yelka qismidagi uch boshli mushak bo‘lagi (2302); Kurak qismining ustki go‘sht bo‘lagi (2303); Kurak osti mushagi (2304); Kurak oldi mushagi (2310).

JBT HS: 020130, 020230

Kurak va old oyoq 1626

Kurak go‘shti bo‘laklari old chorakdan qovurg‘alar va kurak o‘rtasidagi tabiiy choklar bo‘ylab olib tashlanadi. Kurak va kurak tog‘ayi qoldiriladi. Kurak va old oyoq old chorakdan M. serratus ventralis (chuqur pektoral mushaklar) dan lateral kesim bilan bir bo‘lak holida olib tashlanadi va kurak kaccha davomida, bunda M. subscapularis (ostki kesim) o‘z o‘rnida saqlanadi.

STANDARTLARNI #QULAY QILAMIZ, #QULAY QILAMIZ, #QULAY QILAMIZ

Kurak va kurak yumshoq mushagi o‘z o‘rnida qoladi va yelka suyagi, bilak-tirsak suyaklariga bog‘liq barcha mushaklar qoldiriladi.

Belgilanishi lozim:

– M. pectoralis profundus mushagi olib tashlanadi yoki qoldiriladi;

– Kurak tog‘ayi olib tashlanadi yoki qoldiriladi;

– Boldir olib tashlanadi yoki qoldiriladi (bilak-tirsakka tegishli mushak bo‘g‘imda ajratiladi yoki arralanadi).

JBT HS: 020130, 020230

Ko‘krak qismining suyaksiz go‘sht bo‘lagi 2300

Oldingi chorak qism (1063) qovurg‘alar va kurak M. latissimus dorsi hamda M. trapezius (ustki mushak) va M. serratus ventralis (ostki mushak) o‘rtasidagi tabiiy chok bo‘ylab tayyorlanadi. Kurak yelka suyagidan kaudal va kurak qirrasidan pastda joylashgan bo‘lib, uch boshli mushaklar guruhining katta qismidan iborat.

Belgilanishi lozim:

– Kurak tog‘ayi uchidan dum uzunligi;

– M. subscapularis (ostki kesim) qoldiriladi yoki olib tashlanadi;

– Yelka bo‘g‘imi uchidagi paylar qoldiriladi yoki olib tashlanadi.

JBT HS: 020130, 020230

yelka qismidagi uch boshli mushak bo‘lagi 2302

Ko‘krak qismining suyaksiz go‘sht bo‘lagi (2300) yelka suyagidan kaudal joylashgan M. infraspinatus va M. trapezius ni olib tashlash orqali tayyorlanadi; kurak bolari uch boshli mushaklar guruhining katta qismini o‘z ichiga oladi.

Belgilanishi lozim:

– M. cutaneus trunci qoldiriladi yoki olib tashlanadi;

– M. latissimus dorsi qoldiriladi yoki olib tashlanadi.

JBT HS: 020130, 020230

Kurak qismining ustki go‘sht bo‘lagi 2303

Ko‘krak qismining suyaksiz go‘sht bo‘lagi (2300) yelka qismidagi uch boshli mushak (2302) (uch boshli mushaklar) M. infraspinatus dan tabiiy chok bo‘ylab olib tashlash orqali tayyorlanadi.

Belgilanishi lozim:

– M. trapezius olib tashlanadi;

– Suyak usti pardasi (periosteum) olib tashlanadi.

JBT HS: 020130, 020230

Kurak osti mushagi 2304

Kurak osti mushagi M. subscapularis ni kurak suyagining medial yuzasidan olib tashlash orqali tayyorlanadi. Mushak 3 qismdan iborat bo‘lib, talab qilingan tavsifga ko‘ra tozalanadi.

Belgilanishi lozim:

– Muayyan o‘lcham talablariga ko‘ra tayyorlanadi.

JBT HS: 020130, 020230

Katta yumaloq steyk bo‘lagi 2306

Muqobil tavsif: Kurak yelka yumshoq mushagi.

Ko‘krak qismining suyaksiz go‘sht bo‘lagi (2300) M. teres major ni tabiiy chok bo‘ylab kesib ajratish orqali olinadi. Bu alohida mushak ba’zan “petite tender” deb ham ataladi.

STANDARTLAR INSTITUTI #TQ1MMWQEEZ - 25.09.2026 O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGI VAZIRLIGI

Belgilanishi lozim:

– Teri shilib tashlangan/yalang‘ochlangan;

– Yuza pardasi olib tashlanadi.

JBT HS: 020130, 020230

Oldi/orqa suyaksiz boldir go‘shti (lahm) 2360

Boldir-so‘qta (old/orqa chorak) old va orqa oyoq mushaklaridan, ya’ni yozuvchi va bukuvchi mushaklar guruhidan tayyorlanadi. Bundan tashqari, boldir-so‘qta M. gastrocnemius (son orqa bo‘lagidagi tovon mushagi) ni o‘z ichiga oladi.

Belgilanishi lozim:

– Biriktiruvchi to‘qima va teri qoldiriladi yoki olib tashlanadi;

– Faqat old yoki faqat orqa boldir-so‘qta;

– Paylar olib tashlanadi yoki qoldiriladi;

– Faqat tovon mushagi.

JBT HS: 020130, 020230

Maxsus tozalangan boldir go‘shti 2365

Oldi/orqa suyaksiz boldir go‘shti (lahm) (2360) olinadi va alohida mushaklar yoki belgilangan mushak guruhlariga ajratiladi. Barcha mushaklardagi maksimal pay uzunligi 15 mm bo‘lib, mushakning istalgan uchidan o‘lchanishi mumkin. Mushaklar quyidagicha guruhlanishi mumkin: A guruh — M. peroneus tertius (yozuvchi guruhdan); B guruh — M. flexor digitorum superficialis (tovon mushagidan); C guruh — M. biceps brachii (konussimon mushak). Mahsulot tavsifida alohida mushak nomlari ham qo‘llanilishi mumkin, masalan, konussimon mushak.

Belgilanishi lozim:

– Teri va biriktiruvchi to‘qima olib tashlanadi yoki qoldiriladi;

– A dan C gacha bo‘lgan mushak guruhi belgilanadi.

JBT HS: 020130, 020230

Tos-son bo‘lagining pastki qismi 2364

Tos-son bo‘lagining tashqi qismidan (2020) M. gluteo biceps dan ajratib tayyorlanadi. Tovon mushagi M. gastrocnemius va M. flexor superficialis dan iborat. Ikkala mushak ham qoldirilishi shart.

Belgilanishi lozim:

– Biriktiruvchi to‘qima qoldiriladi yoki olib tashlanadi;

– Qoldiriladigan maksimal pay uzunligi.

JBT HS: 020130, 020230

Tos-son bo‘lagidan tayyorlangan to‘plam 2483

Tos-son suyagining yuqori qismisiz bo‘lagidan (1500–1503) olingan asosiy bo‘laklardan iborat: Tos- sonning ichki tomonidan ajratib olingan go‘sht bo‘lagi (2010); Tos-son bo‘lagining tashqi qismi (2020) — son tashqi qismi (2030); Tos- son bo‘lagining yon/tashqi bo‘lagi (2060) — Tozalangan tos-son yon go‘sht bo‘lagi (2070).

Belgilanishi lozim:

– Tavsif tafsilotlari uchun har bir band raqamiga qarang.

JBT HS: 020130, 020230

5.5 Ishlab chiqarish uchun mo‘ljallangan suyaksiz qoramol go‘shtining yig‘ma qadoqga ta’rif

STANDARTLAR INSTITUTI #TQ1MWWQEEZ - 25.09.2026 O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGI VAZIRLIGI

Ishlab chiqarishdagi yig‘ma qadoqlar odatda quyidagi kombinatsiyalardan tashkil topadi:

– Go‘shtning asosiy qismlarini ajratishdan ortib qolgan bo‘lakchalar;
– Asosiy bo‘laklarni tayyorlashdan qolgan qoldiq tozalash go‘shti;
– Suyaksiz old chorak yoki orqa chorak;
– Qiyma uchun mol go‘shti.

Ishlab chiqarishga mo‘ljallangan go‘sht qadoqlari, odatda, oldindan belgilangan yog‘siz go‘sht miqdoriga ko‘ra tayyorlanadi. Bu miqdor ko‘z bilan chamalab yoki kimyoviy tahlil orqali aniqlanib, qadoqdagi yog‘siz go‘shtning foizdagi ulushi sifatida ifodalanadi.

JBT HS: 020130, 020230

5.6 Qoramollarning standart birlamchi mushak bo‘limlari

5.6.1 Tananing yon/medial ko‘rinishidagi tuzilishi

5.6.2 Mushak nomlarining alifbo bo‘yicha ro‘yxati

Kod	Nomi	Kod	Nomi
0001	Sonni yaqinlashtiruvchi mushak	0055	Qov (pektineal) mushagi
0002	Tirsak mushagi	0056	Chuqur ko‘krak mushagi
0003	Tizza bo‘g‘imi mushagi	0057	Yuzaki ko‘krak mushagi
0004	Bilakning ikki boshli mushagi	0058	Boldir suyagining uzun yon mushagi
0005	Sonning ikki boshli mushagi (dumg‘aza-son mushagi)	0059	Boldir suyagining uchinchi yon mushagi
0006	Bilak mushagi	0060	Tizza osti mushagi
0007	Bilak-bosh mushagi	0061	Kuchukcha terisini (prepusiyni) oldinga tortuvchi mushak
0008	Korakoid-bilak mushagi	0062	Katta bel mushagi
0009	Yelka-bilak teri osti mushagi	0063	Kichik bel mushagi
0010	Tana teri mushagi	0064	Qorinning to‘g‘ri mushagi
0011	Deltasimon mushak	0065	Boshning katta orqa to‘g‘ri mushagi
0012	Diafragma (ko‘krak-qorin to‘sig‘i)	0066	Sonning to‘g‘ri mushagi
0013	Bilak-panja bo‘g‘imini yozuvchi qiyshiq mushak	0067	Ko‘krakning to‘g‘ri mushagi
0014	Bilak-panja bo‘g‘imini yozuvchi bilaksimon mushak	0068	Romb shaklidagi mushak
0015	Bilak-panja bo‘g‘imini yozuvchi tirsak mushagi	0069	Dumg‘aza-dum orqa va yon mushaklari
0016	To‘rtinchi barmoqni yozuvchi maxsus mushak	0070	Tikuvchi mushak
0017	To‘rtinchi barmoqni (oyoq) yozuvchi maxsus mushak	0071	Orqa narvonsimon mushak
0018	Uchinchi barmoqni yozuvchi maxsus mushak	0072	Qorin (old) narvonsimon mushak
0019	Uchinchi barmoqni (oyoq) yozuvchi maxsus mushak	0073	Yarim pardali mushak
0020	Barmoqlarni yozuvchi umumiy mushak	0074	Boshning yarim tikanli mushagi
0021	Barmoqlarni yozuvchi uzun mushak	0075	Yarim payli mushak
0022	Bilak-panja bo‘g‘imini bukuvchi bilaksimon mushak	0076	Dum tomon orqa arrasimon mushak
0023	Bilak-panja bo‘g‘imini bukuvchi tirsak mushagi	0077	Bosh tomon orqa arrasimon mushak
0024	Barmoqlarni bukuvchi uzun mushak	0078	Bo‘yinning qorin (old) arrasimon mushagi
0025	Barmoqlarni bukuvchi chuqur mushak	0079	Ko‘krakning qorin (old) arrasimon mushagi
0026	Barmoqlarni bukuvchi chuqur mushak	0080	Kamon (taglik) mushagi
0027	Barmoqlarni bukuvchi yuzaki mushak	0081	Orqaning tikanli mushagi
0028	Bosh barmoqni bukuvchi uzun mushak	0082	Yopqich mushak
0029	Boldirning ikki boshli mushagi	0083	To‘sh-bosh mushagi
0030	Qo‘shimcha dumba mushagi	0084	Kurak osti mushagi
0031	O‘rta dumba mushagi	0085	Kurak usti chuqurchasi mushagi
0032	Chuqur dumba mushagi	0086	Bilak fassiyasini tarang qiluvchi mushak
0033	Ingichka mushak	0087	Keng fassiyani tarang qiluvchi mushak
0034	Yonbosh mushagi	0088	Katta yumaloq mushak
0035	Yonbosh-qovurg‘a mushagi	0089	Kichik yumaloq mushak
0036	Kurak osti chuqurchasi mushagi	0090	Oldingi katta boldir mushagi
0037	Tashqi va ichki qovurg‘alararo mushaklar	0091	Orqa katta boldir mushagi
0038	Bo‘yin ko‘ndalang o‘siqlari orasidagi mushaklar	0092	Qorinning ko‘ndalang mushagi
0039	Uzun ko‘ndalang o‘siqlararo mushak	0093	Bo‘yin trapetsiyasimon mushagi
0040	Chov-g‘ovaksimon mushak	0094	Ko‘krak trapetsiyasimon mushagi
0041	Orqaning eng keng mushagi	0095	Bilakning uch boshli mushagi (yon boshi)
0042	Qovurg‘alarni ko‘taruvchi mushaklar	0096	Bilakning uch boshli mushagi (uzun boshi)
0043	Bo‘yinning eng uzun mushagi	0097	Bilakning uch boshli mushagi (ichki boshi)
0044	Boshning va atlantning eng uzun mushaklari	0098	O‘rta keng mushak
0045	Orqaning eng uzun mushagi (ko‘krak va bel qismi)	0099	Yon keng mushak
0046	Boshning uzun mushagi	0100	Ichki keng mushak
0047	Bo‘yinning uzun mushagi	0101	atlant limfa tuguni
0048	Bo‘yinning ko‘p bo‘lakli mushaklari	0102	Chov (o‘tirg‘ich) limfa tuguni
0049	Orqaning ko‘p bo‘lakli mushaklar	0103	Bo‘yin bog‘lami (karkassimon bog‘lam)
0050	Boshning dumga qarab yo‘nalgan qiyshiq mushagi	0104	Suyak pardasi (periost)
0051	Qorinning tashqi qiyshiq mushagi	0105	kurak oldi limfa tuguni

STANDARTLAR INSTITUTI #10TMMWQEEZ - 25.08.2026; O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI IQTISODIY TARAQQIYOT VAZIRLIGI

Kod	Nomi	Kod	Nomi
0052	Qorinning ichki qiyshiq mushagi	0106	kurak suyagi (scapula)
0053	Tashqi va ichki teshikni yopuvchi mushaklar	0107	kurak tog‘ayi
0054	Kurak-ko‘ndalang o‘siq mushagi	0108	yonbosh osti limfa tuguni

Izoh. Indeksda ko‘rsatilgan to‘rt xonali raqamlar shtrix-kodlash talablari uchun keltirilgan. Keyingi sahifalardagi mushak tasvirlari raqamlari son tartibida ko‘rsatilgan.

5.6.3 Orqa chorak asosiy bo‘laklari

Toz-son ichki qismi/son orqa dumg‘aza bo‘lagi;

[Rasm: Toz-son ichki qismi va son orqa dumg‘aza bo‘lagi B.&A/A.&B]

Dumg‘aza/yo‘g‘on biqin/ingichka biqin (3 qovurg‘a)

[Rasm: Dumg‘aza A&B/ yo‘g‘on biqin/ingichka biqin A]

Suyaksiz bel qismi (3 Qovurg‘a bo‘lagi) /Laxm go‘sht

[A.& B RASM:Suyaksiz bel qismi A.& B/ Laxm go‘sht].

5.6.4 Tana go‘shti oldingi chorakning asosiy bo‘laklari

Kurak bo‘lakchasi (suyaksiz)/ Kurak usti mushagi;

[Rasm: Kurak bo‘lakchasi / Kurak usti mushagi]

Qovurg‘a bo‘laklarining orqa yuqori qismi(Qovurg‘a bo‘lagi)/ qovurg‘alar to‘plami (5 qovurg‘a bo‘lagi 6-dan 10-gacha qovurg‘a bo‘lagi)

[Rasm: MUSHAK qovurg‘alar to‘plami A/qovurg‘alar to‘plami B&C]

Kurak ostidagi bo‘lagi (5 qovurg‘a) / Suyakdagi to‘sh-qovurg‘a bo‘lagi (10 qovurg‘a)

[Rasm: Kurak ostidagi bo‘lagi (A va B qismlari) / Suyakdagi to‘sh-qovurg‘a bo‘lagi (A va B qismlari) mushagi]

Boldir lahm go‘shti (Oldi)/ boldir lahm go‘shti (orqa)

[RASM: Boldir lahm go‘shti oldingi/orqa Boldir lahm go‘shti A&B]].

5.7 Qoramol tanasini baholash

5.7.1 Qoramol tanasini baholash

Quyidagi mol go‘shti sifati standartlari nazorat ostidagi sharoitlarda yagona standartlar to‘plami asosida mol tanalarining sotuvga layoqatliligi va iste’mol sifatini o‘lchash uchun namuna (etalon) bo‘lib xizmat qiladi. Baholash malakali, vakolatli baholovchilar tomonidan amalga oshiriladi va natijalar har bir baholangan tana uchun qayd etiladi hamda qadoqlashdan oldin alohida shartnoma talablariga ko‘ra (tanani) tanlash imkonini beradi. Baholash natijalari ishlab chiqaruvchilarga ko‘rsatkichlarga asoslanib naslli chorvani tanlash va boqish rejimlarini muayyan bozorlarga moslashtirish imkonini ham beradi.

Ushbu tavsiflarga go‘sht va yog‘ rangi, tananing marmarlanish miqdori, skelet suyaklanishi va pH o‘lchash standartlari kiradi.

5.7.2 Tanani dastlabki baholash shartlari

Tanani baholashga taqdim etish

Tanalar, yarim tanalar yoki choraklar baholovchiga baholashni samarali amalga oshirish uchun yetarli vaqt va joy beradigan tarzda taqdim etiladi. Baholash paytida barcha yarim tanalar yoki choraklar mavjud bo‘lishi shart.

Qoramol tanalari 5- va 13-qovurg‘a oralig‘idagi (kaudal) istalgan joyda qovurg‘alab kesilishi mumkin; buzoq tanalari esa 4- va 13-qovurg‘a oralig‘idagi (kaudal) istalgan joyda baholanishi mumkin. Baholash joyi baholovchining ko‘z sathidan pastda va tavsiya etilgan ko‘rish burchaklaridan foydalanish imkonini beradigan balandlikda bo‘lishi shart.

Baholash joyini taqdim etish

Tanani baholash uchun ikkita ma’qullangan qovurg‘alab kesish usuli mavjud: (i) to‘liq qovurg‘alab kesish usuli; (ii) spenser bo‘lagi usuli.

STANDARTLAR INSTITUTI #TQ1MMWQEEZ - 25.09.2026 O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGI VAZIRLIGI

To‘liq qovurg‘a to‘plam usuli

Baholash joyini to‘siqsiz ko‘rish, yoritish vositalari, marmarlik, gosht va yog‘ rangi bo‘yicha namunaviy standartlardan bemalol foydalanish hamda ko‘z mushagi maydonini (EMA) hisoblash imkoniyatini ta’minlash uchun M. longissimus dorsi mushagi to‘liq qovurg‘a to‘plam usuli yordamida yetarlicha ochilishi kerak.

[02 Rasm - To‘liq qovurg‘a]

Tananing orqa suyaksiz qovurg‘a osti bo‘lagi usuli Tananing orqa suyaksiz qovurg‘a osti bo‘lagini baholash joyini to‘siqsiz ko‘rish hamda yoritish, marmarlanish, go‘sht rangi (mol/buzoq) va yog‘ rangi etalonlaridan samarali foydalanish imkonini beradigan darajada qovurg‘aga birikgan qismidan yetarlicha ajratilishi shart. Tananing orqa suyaksiz qovurg‘a osti bo‘lagi usuli EMA ni o‘lchash uchun yaroqsiz.

[03 Rasm - Suyaksiz orqa bo‘lagi]

Baholash boshlanishidan oldin baholash joyi suyak changi izlari yoki baholash aniqligiga ta’sir qilishi mumkin bo‘lgan boshqa nuqsonlar yo‘qligiga ishonch hosil qilish uchun ko‘rikdan o‘tkazilishi shart. Baholash joyining yuzasi burilgan yoki notekis bo‘lmasligi kerak.

Tanani qovurg‘alab kesish va baholash vaqti cheklovlari

Baholashdan oldin tanalarning maksimal pH darajasiga yetganligini ta’minlash uchun, so‘yishdan keyingi quyidagi davr o‘tgandan keyingina qovurg‘alash va baholash ishlari amalga oshirilishi lozim: (i) 8 soat — tanalar samarali elektr stimulyatsiyaga uchragan bo‘lsa; yoki (ii) 18 soat — tanalar samarali elektr stimulyatsiyaga uchramagan bo‘lsa; (iii) nazorat qilinadigan pH pasayish tizimi doirasida ma’qullangan boshqa muddatlar.

Yakuniy pH

Elektr ta’siri pH pasayish tezligini oshiradi va shuning uchun yakuniy pH ga yetish vaqtini qisqartiradi. Elektr ta’siriga uchramagan va tez sovutilgan tanalar yakuniy pH ga yetishi uchun 24 yoki hatto 48 soat kerak bo‘lishi mumkin; biroq tijorat amaliyotida ko‘pchilik tanalar 18 soatga o‘zining yakuniy pH ko‘rsatkichida yoki unga juda yaqin bo‘ladi. Sovutish kamerasida baholash bel mushagi yakuniy pH ga yetmaguncha amalga oshirilmaydi. Bir necha bor elektr ta’siriga uchragan tanalar so‘yishdan keyin bir necha soat ichida yakuniy pH ga yetishi mumkin va shuning uchun odatdagidan ertaroq baholanishi mumkin.

Nazorat qilinadigan pH pasayish tizimi

pH pasayish tezligi iste’mol sifatini prognozlashga ta’sir qilishi mumkin: juda sekin pasayib sovuqdan qisqarish ehtimolini oshiradi yoki juda tez pasayib issiqdan qisqarish ehtimolini oshiradi. "Sovuqda qisqarish" deb nomlanuvchi va yaxshi o‘rganilgan samarani nazorat qilish uchun elektr toki kuchi darajasi shunday sozlanishi kerakki, natijada *M. longissimus dorsi* mushagining harorati 15°C dan pasaygunga qadar uning pH ko‘rsatkichi 6,0 dan pastga tushsin.

“Issiqdan qisqarish” ehtimoli M. longissimus dorsi pH ko‘rsatkichi harorat 35 °C dan yuqori bo‘lganda pH 6,0 dan pastga tushmaydigan darajada elektr ta’siri sathlarini belgilash orqali nazorat qilinishi mumkin. “Issiqlik qisqarishi” ehtimolining oldini olish uchun elektr toki darajalarini shunday sozlash kerakki, M. longissimus dorsi mushagining harorati 35°C dan yuqori bo‘lganida, uning pH darajasi 6,0 dan pasayib ketmasin

Baholash qovurg‘alab kesish yoki qayta tozalashdan so‘ng 20 daqiqa o‘tmaguncha, yoki go‘sht yuzasi samarali “ochilishi” uchun ko‘proq vaqt kerak bo‘lsa, qo‘shimcha muddat tugamaguncha boshlanmaydi. Baholash qovurg‘alab kesish yoki qayta tozalashdan keyin 3 soatgacha davom etishi mumkin. Baholash faqat baholash joyidagi rang ochilish bosqichidan oshib ketmaganligi ko‘rinib turgan holdagina davom etishi mumkin.

STANDARTLAR INSTITUTI # RQ1MMWQEEZ - 25.09.2026 O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO‘JALIGI VAZIRLIGI

Qovurg‘alab kesishdan so‘ng darhol ochiq M. longissimus dorsi ga kislorod o‘tkazmaydigan parda qo‘yilgan bo‘lsa, ushbu standartlarning vaqt talablari parda olib tashlangan vaqtdan boshlab qo‘llaniladi. Qovurg‘alab kesishdan keyingi vaqt kislorod o‘tkazmaydigan parda qo‘yilmasdan 3 soatdan oshgan bo‘lsa, baholash joyi baholashdan oldin kamida 3 mm go‘sht va yog‘ to‘qimasini olib tashlash orqali qayta tozalanishi shart. Baholash joyida shikastlanish belgilari bo‘lsa ham, u qayta tozalanishi kerak.

Baholashdan oldin tana harorati

Baholash faqat M. longissimus dorsi harorati 12 °C yoki undan past bo‘lgandagina amalga oshirilishi mumkin. Baholash uchun tavsiya etilgan harorat 4 °C dan 8 °C gacha. Mushak harorati termometr zondini M. longissimus dorsi markaziga, baholash yuzasiga parallel va undan taxminan 25 mm kranial joyga kiritish orqali o‘lchanadi.

5.7.3 Tana baholovchisining texnikasi

Baholash holati

Baholash joyida o‘tkaziladigan o‘lchovlar baholovchi belgilangan holat chegaralarida turgan holda aniqlanishi shart. Baholash joyi doimo baholovchining ko‘z sathidan pastda bo‘lishi shart. Baholovchining ko‘zidan baholash yuzasigacha bo‘lgan burchak Qoramol go‘shti uchun 35–50 daraja, buzoq go‘shti uchun 45–70 daraja oralig‘ida bo‘lishi tavsiya etiladi. Bu barcha baholashlar uchun o‘zgarmas bo‘lishi kerak. Baholash etalonlari yorug‘lik aksini va soyalarni yo‘qotadigan holatda ushlanishi shart.

Yoritish talablari

Standart yorug‘lik manbai baholash joyidan M. longissimus dorsi da 1 400 lyuksdan 3 000 lyuksgacha yorug‘lik intensivligini bir tekis taqsimlangan holda ta’minlaydigan masofada ushlanishi shart. Yorug‘lik intensivligi baholash joyiga imkon qadar yaqin ushlangan lyuksmetr yordamida aniqlanadi. Yorug‘lik to‘g‘ridan-to‘g‘ri lyuksmetr qabul qilgichiga yo‘naltirilishi, qabul qilgich esa yorug‘lik nuriga imkon qadar 90 darajaga yaqin bo‘lishi shart.

5.7.4 Go‘sht sifati standart o‘lchovlari

Go‘sht sifati standartlari sertifikatlangan o‘quv kursida qatnashgan hamda ushbu bobda tavsiflangan vazifalarni bajarish uchun tan olingan bilim va ko‘nikmalarga ega shaxslarga taqdim etiladi.

Go‘sht rangi

Go‘sht rangi — qovurg‘a ko‘zi mushagining (M. longissimus dorsi) asosiy rangi. Go‘sht rangi (Qoramol va/yoki buzoq) sovutilgan tanada qovurg‘a ko‘zi mushagi maydonining (M. longissimus dorsi) ochilgan yuzasida baholanadi va rang etalonlariga qarab baholanadi. Go‘sht rangi ikkita etalon oralig‘iga tushsa, tanaga etalonlarning quyuqrog‘iga mos keladigan raqam beriladi. Agar go‘sht rangi biror go‘sht rangi etaloniga mos kelsa, tanaga o‘sha etalonning bahosi beriladi. Qoramol go‘shti rangi standartlari oralig‘i — (1A) dan (7) gacha. Buzoq go‘shti rangi standartlari oralig‘i — (V1) dan (V5) gacha.

Yog‘ rangi

Yog‘ rangi — qovurg‘a ko‘zi mushagidan lateral joylashgan mushaklararo yog‘. Yog‘ rangi sovutilgan tanada baholanadi va yog‘ rangi etalonlariga qarab baholanadi. Yog‘ rangi M. longissimus dorsi mushagidan lateral va M. iliocostalis ga qo‘shni joylashgan mushaklararo yog‘ rangini etalonlar bilan solishtirish orqali baholanadi. Yog‘ rangi ikkita etalon oralig‘iga tushsa, tanaga etalonlarning sarg‘ishrog‘iga mos keladigan raqam beriladi. Agar rang etalonlardan biriga mos kelsa, tanaga mos etalonning bahosi beriladi. Yog‘ rangi standartlari oralig‘i — (0) dan (9) gacha.

STANDARTLAR INSTITUTI #TQ1MMWQEEZ - 25.09.2026 O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGI VAZIRLIGI

Marmarlanish

Marmarlanish — M. longissimus dorsi mushagining mushak tolalari oralig‘ida to‘planadigan mushak ichidagi yog‘. Marmarlanish sovutilgan tanada baholanadi va baholash joyi yuzasidagi M. longissimus dorsi chegarasi ichidagi marmar yog‘ning go‘shtga nisbatini solishtirish orqali baholanadi. M. longissimus dorsi ichidagi, uning chetiga biriktirilgan yog‘ birinchi marta bezovtalanmagan holatda eni 1 mm gacha torayadigan kirish nuqtasidan boshlab marmar yog‘ sifatida hisobga olinishi mumkin. Marmarlanish etalon baholarga qarab baholanadi. Marmarlanish bahosidan quyidagilarni baholashda foydalanish mumkin: (i) marmarlanish miqdori: (0) dan (9) gacha; (ii) marmarlanishning miqdori, mayinligi va taqsimoti (100) dan (1 190) gacha, 10 lik qadamda. Har ikkala baho mahsulot haqida batafsilroq ma’lumot berish uchun birgalikda qo‘llanilishi mumkin. Marmarlanish bahosidan iste’Qoramol sifatini prognozlashda foydalanish mumkin. Marmarlanish bahosi 10- va 13-qovurg‘a oralig‘idan tashqarida baholansa, belgilangan qovurg‘a qayd etilishi shart.

Ko‘z mushagi maydoni

Ko‘z mushagi maydoni (EMA) — qovurg‘alab kesish joyidagi M. longissimus dorsi yuzasining maydoni. Kvadrat santimetrlarda hisoblanadi va EMA 10-, 11-, 12- yoki 13-qovurg‘ada o‘lchanishi mumkin. EMA qo‘lda yoki ma’qullangan jihoz yordamida o‘lchanishi mumkin. EMA qo‘lda o‘lchanganda plastik to‘r qo‘llaniladi. To‘r M. longissimus dorsi ustiga qo‘yiladi va ko‘z mushagi chegarasidagi kvadrat santimetrlar soni sanaladi. Agar to‘r katakchasi markaziy nuqtasining biror qismi ko‘z mushagi chegarasiga tushsa yoki uning ichida bo‘lsa, o‘sha katakcha hisobga olinadi. Agar markaziy nuqta ko‘z mushagi chegarasidan tashqarida bo‘lsa, katakcha hisobga olinmaydi. M. longissimus dorsi o‘z o‘rnida bo‘lishi va shakli buzilmasligi shart. Tanalar spenser bo‘lagi usuli bilan baholangan hollarda EMA qayd etilmaydi.

Tana yetukligi

Tana yetukligi — Qoramol tanasining fiziologik rivojlanishini baholash bo‘lib, umurtqalarning dorsal tikanaksimon o‘simtalari suyaklanish darajasi, umurtqalarning birikishi hamda qovurg‘a suyaklarining shakli va rangi orqali aniqlanadi. Har bir tanaga qo‘llaniladigan baho tana yetukligi jadvalidagi tavsiflarga eng yaqin mos keladigani bo‘lishi kerak. Tana yetukligi jadvali o‘rtacha tananing suyaklanish va qovurg‘a tavsiflarini aks ettiradi. Alohida tikanaksimon o‘simtalarning suyaklanish tezligi turli tanalarda farq qiladi, shuning uchun alohida tanalarda umurtqaning barcha sohalari jadvalga mos kelmasligi mumkin. Bunday hollarda jadvalning soyalangan sohasi asosiy baholash holati sifatida qaraladi. Eng yetuk tavsif baholanishi shart va yetuklik bahosini to‘ldirish uchun qo‘llaniladi. Tana yetukligi oralig‘i — 100 dan 590 gacha. Tana yetukligi bahosidan iste’Qoramol sifatini prognozlashda foydalanish mumkin.

STANDARTLAR INSTITUTI #TQ1MMWQEEZ - 25.09.2026 O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGI VAZIRLIGI

STANDARTLAR INSTITUTI #TQ1MMMQEEZ - 28.09.2026 O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGI VAZIRLIGI

5.7.1-jadval — Tana go‘shti yetukligi jadvali

Ball	Taxminiy yosh, oy	Dumg‘aza umurtqasi tavsiflari		Bel umurtqasi tikanaksimon o‘simtasi tavsiflari	11–13-ko‘krak tikanaksimon o‘simtalari tavsiflari	1–10-ko‘krak umurtqasi tikanaksimon o‘simtasi tavsiflari	Qovurg‘a suyagi tavsiflari
		Qopqoqlanish tavsiflari	Umurtqa tavsiflari				
100	9	Tog‘ay suyaklanmagan.	1) Umurtqalar aniq ajralgan. 2) Qizil, yumshoq.	Suyaklanish yo‘q. Qizil, yumshoq.	Suyaklanish yo‘q. Qizil, yumshoq.	Suyaklanish yo‘q. Juda qizil umurtqa qirrasi. Yumshoq.	Tor va oval. Ko‘p qon.
110	10	Tog‘ay qopqoqlanishi boshlangan. 10%–20%	Umurtqalar aniq ajralgan.	Suyaklanish yo‘q.	Suyaklanish yo‘q.	Suyaklanish yo‘q. Qizil umurtqa qirrasi.	Biroz tor. Biroz oval. Ko‘p qon.
120	13	Tog‘ay qopqoqlanishi 30%–40%	Umurtqalararo bo‘shliqlar paydo bo‘lmoqda.	Suyaklanish yo‘q.	Suyaklanish yo‘q.	Suyaklanish yo‘q. Qizil umurtqa qirrasi.	Biroz keng. Biroz yassi. Ko‘p qon.
130	15	Rivojlangan qopqoqlanish 50%–70%	Umurtqalararo bo‘shliqlar yopilmoqda, biroz ajralish hali ko‘rinadi.	Suyaklanish yo‘q.	Suyaklanish yo‘q.	Suyaklanish yo‘q. Qizil umurtqa qirrasi.	Biroz keng. Biroz yassi. O‘rtacha qon.
140	18	Rivojlangan qopqoqlanish 80%–90%	Umurtqalararo bo‘shliqlar yopilmoqda, biroz ajralish hali ko‘rinadi.	Suyaklanish yo‘q yoki 1–2 o‘simtada kichik suyaklanish nuqtalari.	Suyaklanish yo‘q.	Suyaklanish yo‘q.	Biroz keng. Biroz yassi. O‘rtacha qon.
150	20	Qopqoqlanish tugagan, biroq biroz tog‘ay ko‘rinadi.	Umurtqalararo bo‘shliqlar yopilmoqda, biroz ajralish hali ko‘rinadi.	Suyaklanish yo‘q yoki ba’zi o‘simtalarda kichik suyaklanish nuqtalari.	Suyaklanish yo‘q.	Suyaklanish yo‘q.	Biroz keng. Biroz yassi. O‘rtacha miqdorda qon.
160	22	Qopqoqlanish tugagan, biroq oz miqdorda tog‘ay ko‘rinadi.	Umurtqalararo bo‘shliqlar yopilmoqda, biroz ajralish hali ko‘rinadi.	Ba’zi o‘simtalarda 10%–20% suyaklanish.	Suyaklanish yo‘q.	Suyaklanish yo‘q.	Biroz keng. Biroz yassi. O‘rtacha miqdorda qon.
170	24	Qopqoqlanish tugagan. Deyarli to‘liq birikish.	Umurtqalar deyarli to‘liq birikkan.	30%–40% suyaklanish.	Suyaklanish yo‘q.	Suyaklanish yo‘q.	Biroz keng. Biroz yassi. Oz miqdorda qon.
180	27	Qopqoqlanish tugagan. Deyarli to‘liq birikish.	Umurtqalar deyarli to‘liq birikkan.	Barcha o‘simtalarda 50%–70% suyaklanish.	Suyaklanish yo‘q yoki 1–2 o‘simtada kichik suyaklanish nuqtalari.	Suyaklanish yo‘q.	Biroz keng. Biroz yassi. Oz miqdorda qon.
190	29	Qopqoqlanish tugagan.	Umurtqalar deyarli to‘liq birikkan.	Barcha o‘simtalarda 80%–90% suyaklanish.	Barcha 3 o‘simtada 25% dan kam suyaklanish yoki istalgan 1 o‘simtada 100%.	Suyaklanish yo‘q.	Biroz keng. Biroz yassi. Oz miqdorda qon.
200	30	To‘liq birikish.	Umurtqalar birikkan.	Deyarli to‘liq suyaklanish.	Barcha 3 o‘simtada >25% suyaklanish yoki istalgan 1 o‘simtada 100%.	Kichik suyaklanish. Biroz qizil umurtqa qirrasi.	Biroz keng. O‘rtacha yassi. Qon izlari.
230	34	To‘liq birikish.	Umurtqalar birikkan.	Deyarli to‘liq suyaklanish.	Barcha 3 o‘simtada 30%–40% suyaklanish yoki istalgan 1 o‘simtada 100%.	Dastlabki 6 ta ko‘krak umurtqasining ba’zilarida kichik suyaklanish. 7–10-o‘simtalarda 10–20%.	Biroz keng. O‘rtacha yassi. Qon izlari.
250	36	To‘liq birikish.	Umurtqalar birikkan.	Deyarli to‘liqdan to‘liq suyaklanishgacha.	Barcha 3 o‘simtada >50% suyaklanish yoki istalgan 1 o‘simtada 100%.	Dastlabki 6 ta ko‘krak o‘simtasining ba’zilarida 10%–20% suyaklanish. 7–10-o‘simtalarda 30%–50%.	O‘rtacha keng. O‘rtacha yassi. Qon izlari.
280	40	To‘liq birikish.	Umurtqalar birikkan.	To‘liq suyaklanish.	Barcha 3 o‘simtada >70% suyaklanish yoki istalgan 1 o‘simtada 100%.	1–10-umurtqalarda >30%.	O‘rtacha keng. O‘rtacha yassi. Qon izlari.

STANDARTLAR INSTITUTI #TQ1MMWQBEZ - 25.09.2026 O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGI VAZIRLIGI

Ball	Taxminiy yosh, oy	Dumg‘aza umurtqasi tavsiflari		Bel umurtqasi tikanaksimon o‘simtasi tavsiflari	11–13-ko‘krak tikanaksimon o‘simtalari tavsiflari	1–10-ko‘krak umurtqasi tikanaksimon o‘simtasi tavsiflari	Qovurg‘a suyagi tavsiflari
		Qopqoqlanish tavsiflari	Umurtqa tavsiflari				
300	42	To‘liq birikish.	Umurtqalar birikkan.	To‘liq suyaklanish.	Barcha 3 o‘simtada 80%–90% suyaklanish yoki istalgan 1 o‘simtada 100%.	Dastlabki 6 ta ko‘krak umurtqasining ba’zilarida >30% suyaklanish. 7–10-o‘simtalarda 50%–70%.	O‘rtacha keng. O‘rtacha yassi. Qon izlari.
350	57	To‘liq birikish. Oq.	Umurtqalar birikkan.	To‘liq suyaklanish.	Deyarli to‘liqdan to‘liq suyaklanishgacha.	Barcha o‘simtalarni qamrab oluvchi 40%–80% suyaklanish.	Keng va yassi. Qon yo‘q.
400	72	To‘liq birikish. Oq, juda qattiq.	Umurtqalar birikkan.	To‘liq suyaklanish. Oq, qattiq.	To‘liq suyaklanish. Konturlari zo‘rg‘a ko‘rinadi.	Deyarli to‘liq suyaklanish. Konturi yaqqol ko‘rinadi.	Keng va yassi. Qon yo‘q.
500	96	To‘liq birikish. Oq, juda qattiq.	Umurtqalar birikkan.	To‘liq suyaklanish. Oq, juda qattiq.	To‘liq suyaklanish. Oq, juda qattiq.	To‘liq suyaklanish. Konturlari zo‘rg‘a ko‘rinadi. Oq, qattiq.	Keng va yassi. Qon yo‘q.
590		To‘liq birikish.	Umurtqalar birikkan.	To‘liq suyaklanish.	To‘liq suyaklanish.	To‘liq suyaklanish, oq umurtqa qirrasi.	Keng va yassi. Qon yo‘q.

Teri osti qovurg‘a yog‘i

Teri osti qovurg‘a yog‘i o‘lchovi — baholash joyidagi teri osti yog‘ qalinligining millimetrlardagi (mm) o‘lchovi. Teri osti qovurg‘a yog‘i 10-, 11-, 12- yoki 13-qovurg‘adagi muayyan holatda o‘lchanadi. Qovurg‘a joyi shikastlangan bo‘lsa, tananing boshqa tomoni o‘lchanishi mumkin. Tananing har ikkala tomonida qovurg‘a yog‘i joyi shikastlangan bo‘lsa, taxminiy chuqurlik qo‘llanilishi mumkin. Ushbu holatni aniqlash uchun: qovurg‘a ko‘zi uzunligini o‘lchang; medial chegaradan boshlab qovurg‘a ko‘zi bo‘yining to‘rtdan uch qismidagi va ko‘ndalangiga yarmidagi nuqtani aniqlang; ushbu nuqta orqali va belgilangan qovurg‘aga to‘g‘ri burchak ostida chizg‘ichni teri osti yog‘i bilan mushaklararo yog‘ o‘rtasidagi chegaragacha o‘tkazing; yuqoridagi chegara nuqtasidan boshlab chizg‘ichni teri osti yog‘i chizig‘iga to‘g‘ri burchak ostida qo‘yib, teri osti yog‘ini o‘lchang; qovurg‘a yog‘i shikastlangan bo‘lsa, tananing boshqa tomoni o‘lchanishi mumkin. Teri osti qovurg‘a yog‘i o‘lchovidan iste’Qoramol sifatini prognozlashda foydalanish mumkin.

Umumiy qovurg‘a yog‘i

Umumiy qovurg‘a yog‘i o‘lchovi — baholash joyidagi teri osti va mushaklararo yog‘ qalinligining millimetrlardagi (mm) o‘lchovi. Umumiy qovurg‘a yog‘i 10-, 11-, 12- yoki 13-qovurg‘adagi muayyan holatda o‘lchanadi. Qovurg‘a joyi shikastlangan bo‘lsa, tananing boshqa tomoni o‘lchanishi mumkin. Ushbu holatni aniqlash uchun: qovurg‘a ko‘zi uzunligini o‘lchang; medial chegaradan boshlab qovurg‘a ko‘zi bo‘yining to‘rtdan uch qismidagi va ko‘ndalangiga yarmidagi nuqtani aniqlang; ushbu nuqta orqali va belgilangan qovurg‘aga to‘g‘ri burchak ostida chizg‘ichni M. longissimus dorsi bilan mushaklararo yog‘ o‘rtasidagi chegaragacha o‘tkazing; chegara nuqtasidan boshlab chizg‘ichni teri osti yog‘i chizig‘iga to‘g‘ri burchak ostida qo‘yib, umumiy qovurg‘a yog‘ini o‘lchang; M. longissimus dorsi cheti bilan tananing lateral yuzasi o‘rtasidagi barcha mushaklararo va teri osti yog‘ini o‘lchang.

Bo‘rtma balandligi

Bo‘rtma balandligi do‘ng mushagining (M. rhomboideus) eng katta enini o‘lchash uchun qo‘llaniladi. Tadqiqotlar bo‘rtma balandligi bilan iste’Qoramol sifati o‘rtasida, ayniqsa tropikka moslashgan qoramol va butun (kastratsiya qilinmagan) erkak qoramol uchun kuchli bog‘liqlik borligini ko‘rsatgan. Bo‘rtma balandligi 5 mm qadamli metrik chizg‘ich yordamida o‘lchanadi. Chizg‘ich arralangan umurtqa qirrasi yuzasiga gorizontal va qovurg‘a suyaklariga parallel ushlanadi. Chizg‘ich do‘ngning eng keng holatiga ko‘chiriladi va o‘lchov parallaks xatolarini yo‘qotadigan joydan qarab olinadi. O‘lchov ligamentum nuchae (paddywack) dan M. rhomboideus (do‘ng) mushagining eng dorsal chetigacha bo‘lgan barcha go‘shtni o‘z ichiga oladi. U tananing lateral yuzasidagi teri osti yog‘ini o‘z ichiga olmaydi. Bo‘rtma balandligini o‘lchash uchun ligamentum nuchae va bo‘yin umurtqalari o‘z o‘rnida qolishi shart.

Yakuniy pH o‘lchovi

Go‘shtning yakuniy pH (pHu) ko‘rsatkichi so‘yishdan oldin tirik hayvondagi glikogen miqdoriga qarab tanadan tanaga farq qiladi. Yakuniy pH go‘shtning iste’Qoramol sifatini belgilovchi muhim omildir. Tanalar baholanishidan oldin o‘zining yakuniy pH ko‘rsatkichiga yetgan bo‘lishi shart. Yakuniy pH ma’qullangan qurilma yordamida o‘lchanishi va kalibrlangan pH-metr bilan amalga oshirilib, harorat bilan birga qayd etilishi shart. Ma’qullangan qurilma pH ni qayd etish uchun Bendall tuzatish koeffitsiyentini o‘z ichiga olishi kerak. Yakuniy pH M. longissimus dorsi da (baholash joyi) 5- va 13-qovurg‘a oralig‘idagi choraklab kesilgan qovurg‘a joyida o‘lchanadi va ikki o‘nli kasrgacha, harorat esa bir o‘nli kasrgacha qayd etiladi. Yakuniy pH o‘lchovidan iste’Qoramol sifatini prognozlashda foydalanish mumkin.

STANDARTLAR INSTITUTI #TQ1MMWQEEZ - 25.09.2026 O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO‘JALIGI VAZIRLIGI

5.7.5 Tana baholovchisining malakasi va layoqatliligi

Malaka

Har bir baholovchi tana baholovchisi vazifalarini bajarish uchun tegishli bilim va ko‘nikmalarga ega bo‘lishi shart.

Yaroqlilikni saqlash

Go‘sht sifatini baholash standartlari aniq va izchil qo‘llanilishini ta’minlash uchun tana baholovchilari tana go‘shti sifati ma’lumotlarini yig‘ish layoqatliligini saqlash maqsadida doimiy minimal aniqlik standartlariga javob berishlari zarur. Tana baholovchisi sifatida layoqatlilikni saqlash uchun baholovchilar sakkiz (8) haftalik siklda layoqatlilik uchun minimal aniqlik standartlariga javob beradigan muvaffaqiyatli o‘zaro moslashtirishlarni o‘tkazishlari talab etiladi.

Baholovchining ko‘rish standartlari

Baholovchilar quyidagi ko‘rish standarti mezonlariga javob berishlari shart: (i) qizil va sariq spektrlardagi rangni aniqlay olishi; (ii) 300 mm dan 1 200 mm gacha masofalarda ko‘rish o‘tkirligiga ega bo‘lishi; (iii) yuqoridagi ko‘rish standartlariga rioya qila olishini tasdiqlovchi dalil taqdim eta olishi.

5.7.6 Fikr-mulohaza va tamg‘alash standartlari

Baholash tavsifi bayonotlari tanani baholashga oid go‘sht sifati tavsiflarini tavsiflash uchun qo‘llaniladi. Baholash tavsifi bayonotidan foydalanish tana baholangandan so‘ng qaytar aloqa va savdo tavsifi yorliqlariga kiritilishi mumkin. Qaytar aloqa — tanani baholash yakunida taqdim etiladigan batafsil sifat ma’lumoti. Qaytar aloqadan chorvachilik va go‘sht ta’minot zanjirlarida tana ko‘rsatkichlarini baholashda foydalanish mumkin. Sifat baholovlari qaytar aloqa varaqlari orqali tana ma’lumotini taqdim etishda va mahsulot yorliqlaridagi savdo tavsifining bir qismi sifatida qo‘llanilganda, belgilar va yorliqdagi tartib bo‘yicha minimal talablar mavjud (quyiga qarang). Baholash tavsifi bayonotlarini kiritish qaytar aloqa varaqlarida ham, savdo tavsifi yorliqlarida ham ixtiyoriydir.

Belgilarni qo‘llash

Qaytar aloqa varaqlarida va savdo tavsifi yorliqlarida qo‘llanilganda, agar mahsulot Qoramol tanasini baholash tili yordamida tavsiflansa, quyidagi belgilar quyidagi tartibda qo‘llanilishi shart:

Baholash tavsifi	**Belgi**
Marmarlanish (miqdori)	MB
Marmarlanish (miqdori, mayinligi, taqsimoti)	MBC
Go‘sht rangi	MC
Buzoq go‘shti rangi	VC
Yog‘ rangi	FC
Yetuklik	OM
Teri osti qovurg‘a yog‘i	RF
Umumiy qovurg‘a yog‘i	TRF
Ko‘z mushagi maydoni	EMA
Yakuniy pH	pHU

Qo‘shimcha tamg‘alash ma’lumoti

Marmarlanish (MB) — alohida baho, oraliq yoki faqat minimal baho sifatida ko‘rsatilishi mumkin (masalan, MB: 2, MB: 2up, MB: 9+). Qoramol go‘shti rangi (MC) — alohida baho yoki oraliqlar sifatida ko‘rsatilishi mumkin. Buzoq go‘shti rangi (VC) — alohida baho yoki oraliqlar sifatida ko‘rsatilishi mumkin. Yog‘ rangi (FC) — alohida baho yoki oraliqlar sifatida ko‘rsatilishi mumkin. Belgilardan keyin ikki nuqta (:) qo‘yilishi kerak, masalan: MB: 1-4 MC: 1B-4 FC: 1-3.

STANDARTLAR INSTITUTI #TQ1MMWQEEZ - 25.09.2026 O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGI VAZIRLIGI

Bibliografiya

[1] Codex Alimentarius komissiyasining standartlari, yo‘riqnomalari va amaliyot kodlari. BMTning Oziq-ovqat va qishloq xo‘jaligi tashkiloti (FAO) hamda Jahon sog‘liqni saqlash tashkiloti (JSST). https://www.fao.org/fao-who-codexalimentarius

[2] Tez buziladigan oziq-ovqat mahsulotlarini xalqaro tashish va bunday tashishda qo‘llaniladigan maxsus jihozlar to‘g‘risidagi bitim (ATP). Birlashgan Millatlar Tashkilotining Yevropa iqtisodiy komissiyasi.

[3] Uyg‘unlashtirilgan tovarlarni tavsiflash va kodlash tizimi (HS). Jahon bojxona tashkiloti (JBT).

[4] ECE/TRADE/C/WP.7/GE.11/2014/5, Qoramol go‘shti — tanalar va bo‘laklar bo‘yicha Yevropa iqtisodiy komissiyasi standarti.

[5] ECE/CTCS/WP.7/GE.11/2023/3/Rev.1, Go‘shtni standartlashtirish bo‘yicha ixtisoslashtirilgan bo‘lim (GE.11) tomonidan kelishilgan qayta ko‘rib chiqilgan matn.

STANDARTLAR INSTITUTI #TQ1MMWQEEZ - 25.09.2026 O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGI VAZIRLIGI

Bibliografik ma’lumotlar

SMT 67.120.10

Kalit so‘zlar: Qoramol go‘shti, tana, bo‘lak, go‘sht sifati, tana yetukligi, marmarlanish, tamg‘alash, xaridor talablari, kod, Uyg‘unlashtirilgan tizim (HS)

STANDARTLAR INSTITUTI #TQ1MMWQEEZ - 25.09.2026 O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGI VAZIRLIGI